

Tnu'u Ianyuux n-chidotnuni Smarku

N-xian tnu'u Sua Bautista tnu'u va'a nuu ñayiu

(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

1 Du'a kixe'e tnu'u va'a Jesucristu. Da'ya Yii Ianyuux kuu-ia.

²Xá n-kuu kue'e kuia n-xo tuu iin se nani Isafás. N-xian tnu'u-s tnu'u Ianyuux nuu ñayiu. N-chidotnuni-s nax n-ja'an Ianyuux nuu Da'ya-ia:

Tunda'a-r iin seyii na juindodo nuu ka-s nuu-n ji'in.

Kada-s xa koo tu'a koio ñayiu hora na ji'in mee-n.

³Kutuu-s iin yuku te kana xee-s ñayiu:

“Koo tu'a koio-n, chi vaxi Ia kuu Xto'o-n.

Kada koio ichi ndaa nuu-ia.”

Du'a n-chidotnuni Isafás xá n-kuu kue'e kuia. ⁴Te du'a n-kuu. Yuku n-xee se nani Sua Bautista. N-dajuendute-s ñayiu. N-ka natu ini ñayiu kuechi-i te n-dajuendute-s-yi. N-ja'an-s xa dajuendute-s ñayiu natu ini kuechi-i te taxkanu ini Ianyuux kuechi-i. ⁵N-ka xee ntdaa ñayiu lado Judea, ntdaa ñayiu ñuu nani Jerusalén. N-ka na'ma-i kuechi-i nuu Ianyuux, te n-dajuendute ña'a Sua nuu ndute de'va nani Jordán.

⁶N-xi'na Sua da'ma n-kua'a idi kiti nani camello, te n-xo duku xiti-s cinturón ñii. Xa n-xaxi-s kuu tika langosta xi'in ndudi ñuñu yuku.

⁷N-ja'an-s nuu ñayiu:

—Xaku nga kiu te kixee iin se taxnuni ka dada mee-r. Nde xa kuu-r muxu-s ma kua'a-r. Ni xa nandaxi-r correa ndixa-s ma kua'a-r. ⁸Nuu ndute n-dajuendute ña'a mee-r mee-n, ko xi'in Espíritu li dajuendute ña'a mee-s mee-n.

N-dajuendute Sua Jesús

(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹Kiu ijan n-kee Jesús ñuu nani Nazaret lado Galilea, te n-xee-ia de'va Jordán. Ijan n-dajuendute Sua Jesús. ¹⁰Na nane Jesús nuu ndute, n-xini-ia xa nune andiu, te vax juun Espíritu li. Ná kaa data vax juun, da n-kaa Espíritu li vax juun nuu Jesús. ¹¹Nde andiu n-ja'an iin tnu'u: —Ndo'o kuu Da'ya Mani-r. Yo kuvete-r xaxe'e-n.

N-juini Satanás xa kadajuexa-i Jesús xa kada-ia xa juini mee-i

(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹²Te nuni'no ni n-tunda'a Espíritu li Jesús jua'an-ia nde nuu ñayo ñayiu io. ¹³Nuu ñayo ñayiu io n-xo tuu-ia uu diko kiu. Te n-kixee

Satanás ijan. Kui'na kuu-i. N-juini-i xa kadajuexa-i Jesús xa kada-ia xa juini mee-i, ko ña n-kida Jesús ni iin. Ijan n-xo tuu Jesús xi'in kitlavichi io yuku. Te n-ka xee ángel, ia xinokuechi nuu Ianyuux, xa chindee ña'a-ia.

N-xian tnu'u Jesús tnu'u va'a Ianyuux nuu ñayiu Galilea

(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴Kiu ijan n-ka chindi'u-s Sua Bautista vekaa. Te n-xee Jesús Galilea. Ijan n-xian tnu'u-ia tnu'u va'a Ianyuux nuu ñayiu.

¹⁵N-ja'an-ia:

—Vitna va'a tiempo xá n-kuyatni ña'a Ianyuux mee-n. Kunde'a koio-n xa taxnuni-ia ñuñayiu. Natu ini koio kuechi-n te jandixa koio tnu'u va'a.

N-ja'an Jesús koon se ka tava chaka, xa kunduu-s xi'in mee-ia

(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶Iin kiu n-xika Jesús yundute ka'nu. Ndute jan nani Mar Galilea. N-xini-ia Simón xi'in ñani-s Ndrixi. Ka dakeé-s ñunu nuu ndute, chi se ka tava chaka ka kuu-s. ¹⁷N-ja'an Jesús:

—Kunduu koio xi'in mee-r. Nani n-ka dataka-n chaka, dani dataka-n ñayiu, xa kunduu koio-i xi'in mee-r.

¹⁸Nuni'no ni n-ka dandoo-s ñunu-s, te jua'an koio-s xi'in-ia.

¹⁹Ijan n-xini-ia Jacobo. Da'ya Zebedeo kuu-s. N-xini-ia Jacobo xi'in ñani-s Sua. Xiti barcu-s nukoo-s, ka ndadava'a-s ñunu-s. ²⁰N-ja'an-ia-s, te jua'an koio-s xi'in-ia. Xiti barcu n-ka dandoo-s taa-s Zebedeo xi'in se ka xinokuechi nuu-s.

N-kudeen Jesús nuu tachi u'u

(Lc. 4:31-37)

²¹N-ka xee-s xi'in-ia ñuu nani Capernaum. Kiu ndetatu ñayiu Israel, kiu ijan, n-kiu Jesús veñu'u luchu. Ijan n-dakua'a-ia ñayiu.

²²N-ka tekui-nax ja'an-ia, te n-ka yu'u-i, chi xi'in xa taxnuni-ia dakua'a-ia-i. Ñatu dakua'a-ia-i ná dakua'a ña'a se tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés. ²³Veñu'u luchu ijan n-xee iin seyii ñu'u tachi u'u anu-s. N-kana xee-s:

²⁴—Jesús, se ñuu Nazaret, ¿nax juini-n ya'a? ¿Vaxi-n, vax ki danaa ña'a-n a? Xini ña'a mee-r jundu kuu-n. Ia li Ianyuux kuu-n.

²⁵N-kudeen Jesús nuu tachi u'u jan:

—iKadi yu'u-n! iTa kee anu-s!

²⁶N-kida-i xa n-xiyi'i ka-s. Nde'e n-kana xee-i, te n-kee-i anu-s. ²⁷Te n-ka yu'u ntdaa ñayiu xyuku ijan. N-ja'an iin-i nuu inka-i:

—¿Nax kuu xa'a? Iin xa xee dakua'a ña'a-s. iTa'u tni-u-s nuu tachi u'u, te jandixa ña'a-i!

²⁸Te yachi n-ka datekutnu'u tna'a ñayiu nitu'u lado Galilea ntdaa xa n-kida Jesús.

N-ndadava'a Jesús didido Simón Spedru

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹Na n-kee Jesús veñu'u luchu, jua'an-ia ve'e Simón xi'in Ndrixi. N-ka kiu-s, ntdaa-s xi'in-ia. Simón xi'in Ndrixi xi'in Jacobo xi'in Sua.

³⁰Te ku'u didido Simón. Kaa-ña. Ka'ni tna'a-ña. N-ka ja'an ñayiu nuu Jesús xa ku'u-ña. ³¹N-kiu-ia nuu kaa-ña. N-tnii-ia nda'a-ña

te n-ndone'e ña'a-ia. Hora ijan ni n-ndiko ña'a ka'ni, te mee-ña n-xia'an xa kax koio-s.

N-ndadava'a Jesús kue'e ñayiu ku'u

(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³²Xañini ijan ni, na juan keé ngandii, te xndeka ñayiu ñayiu ku'u jua'an nuu tuu Jesús. Ntdaa ñayiu ku'u xi'in ntdaa ñayiu ñu'u tachi u'u anu-i, xndeka-i-yi jua'an nuu tuu Jesús. ³³Ntdaa ñayiu Capernaum n-ka taka ve'e ijan. ³⁴N-ndadava'a-ia kue'e ñayiu ku'u. Kue'e nuu kue'e ka ku'u ñayiu. N-kine'e-ia kue'e tachi u'u anu-i. Ña n-xejoin-ia xa ja'an tachi u'u, chi kutnuni ini-i jundu kuu-ia.

N-dakua'a Jesús ñayiu Galilea

(Lc. 4:42-44)

³⁵Ne'e datne, na ta kukanda va'a ka, te n-ndokoo Jesús. N-kee-ia ñuu jan, te jua'an-ia nuu ñayo ñayiu io. Ijan n-xe'en-ia n-xijan ta'u-ia. ³⁶Simón xi'in inka se kunduu xi'in-s n-ka xe nunduku-s Jesús. ³⁷Na n-ka nani'i-s-ia, n-ja'an-s:

—Ka nanduku ña'a ntdaa ñayiu mee-n.

³⁸N-xia'an-ia:

—Na ji'in-ro. Ji'in-ro ntdaa ñuu do ya'a, na dakua'a-r ñayiu ijan tuku. Chi xaxe'e xijan vaa-r.

³⁹Du'a n-kuu. N-dakua'a-ia ntdaa ñayiu veñu'u kuechi nitu'u lado Galilea. Te n-kine'e-ia tachi u'u anu ñayiu.

N-ndadava'a Jesús iin se te'yu ñii-s

(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰Iin kiu n-xee iin se te'yu ñii-s nuu tuu Jesús. N-xijan-s xamani

nuu-ia. N-xe juiin xiti-s nuu-ia, te n-ja'an-s:

—Xini-da xa kua'a-n xa ndadava'a ña'a-n. Nux juini-n, te du'a koo.

⁴¹N-kundau ini Jesús mee-s.

N-dakaa-ia nda'a-ia, te n-tnii-ia-s ita'u. N-xia'an-ia:

—Joon, juini-r xa ndadava'a ña'a-r.

⁴²Na n-ja'an Jesús tnu'u ya'a, te hora ijan ni n-ndundoo ñii-s te n-ndva'a-s. ⁴³N-tunda'a-ia-s jua'an-s. N-ta'u tniu-ia nuu-s:

⁴⁴—Maxku najani-n nuu ni iin ñayiu naxa n-kuu xi'in mee-n. Jua'an nuu dutu. Dande'a-n-si ñii-n. Juña'a xa doko-n nuu dutu, ná n-ta'u tniu Moisés, xaxe'e xa n-ndundoo ñii-n vitna. Du'a kutnuni ini koio ñayiu xa n-ndva'a-n.

⁴⁵Ko mee-s jua'an ntdaa lado ijan, juan nujani-s naxa n-kuu. Xaxe'e xijan, n-kuu xa ña n-kua'a Jesús xa kiu-ia ñuu ijan. N-ndoo-ia yuku nuu ñayo ñayiu io. Te ntdaa ñuu xi'in ñuu ijan n-ka xee ñayiu nuu tuu-ia.

N-ndadava'a Jesús iin seyii ku'u nda'a ku'u xe'e

(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

2 Uni koon ka kiu, daa n-xiko Jesús n-naxee-ia Capernaum, te n-ka datekutnu'u tna'a ñayiu xa tuu-ia iin ve'e ijan. ²Nunuvii ni n-ka taka kue'e ñayiu ve'e ijan. N-chitu-i ye'e. Ña n-kua'a ka ya'a-i xa kiu-i ve'e. Te n-ja'an-ia tnu'u va'a lanyuux nuu-i. ³Ijan n-ka xee seyii xndeka se ku'u nuu tuu Jesús. Koon tna'a-s xndido se ku'u nda'a ku'u xe'e. ⁴Ña n-kua'a kandeka koio-s se ku'u kiu ye'e, chi xaxe'e xa chitu ñayiu ye'e. Ijan n-ka dakaa-s se

ku'u diki ve'e. N-ka xanu-s ita'u diki ve'e nuu tuu Jesús. Nu nune jan n-ka june'e-s yuu ñu'u se ku'u.
⁵Na n-xini Jesús xa ka jandixa-s-ia, n-ja'an-ia nuu se ku'u jan:
 —Da'ya, xá n-taxkanu ini-r kuechi-n.

⁶Ijan xtuu se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés. N-ka xani ini-s: ⁷“¿Nakuenda du'a ja'an-s? Kui'a ja'an-s lanyuux. Idini lanyuux kua'a xa taxkanu ini-ia kuechi-ro.”

⁸Ko na'a Jesús nax ka xani ini-s, te n-xia'an-ia:

—¿Nakuenda du'a ka xani ini-n?

⁹Ñatu u'u xa ja'an-r nuu se ku'u ya xa taxkanu ini-r kuechi-s. Te ñatu u'u xa ja'an-r xa ndokoo-s te ndone'e-s yuu-s te kaka-s. ¹⁰Ko juini-r xa jini koio-n xa taxnuni Se kuu ñani tna'a ñayiu nuu ñayiu ñunayiu. Xijan kuu xa dande'a ña'a-r xa kua'a-r xa taxkanu ini-r kuechi ñayiu.

Te n-ja'an-ia nuu se ku'u:

¹¹—Ja'an-r nuu mee-n. Ndokoo. Ndone'e yuu-n. Te juan nu'u ve'e-n.

¹²Hora ijan ni n-ndokoo-s. Nu ntdaa ñayiu jan n-ndone'e-s yuu-s, te n-kee-s ve'e, te juan nu'u-s ve'e-s. Te n-ka yu'u-i ntdaa-i, te n-ka xia'an-i xa n-kuta'u-i nuu lanyuux. N-ka ja'an-i:

—iNuncas ña n-xini-ro xa n-kuu vitna!

N-ja'an Jesús se nani Leví xa kunduu-s xi'in-ia

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³Inka vuelta n-xikonuu Jesús yundute ka'nu. Ijan n-ka taka kue'e ñayiu nuu tuu-ia, te n-dakua'a-ia-i.

¹⁴Na n-ya'a-ia ijan, n-xini-ia Leví,

da'ya Alfeo. Nukoo-s ve'e nuu keya'u tvini impuestu. N-ja'an Jesús nuu Leví:

—Na kunduu-ro.

N-ndojuin Leví, te jua'an-s xi'in-ia.

¹⁵Te n-ya'a xa n-xaxi Jesús dita ve'e Leví. N-xaxi-ia xi'in kue'e seyii ka tñi tvini impuestu, xi'in kue'e inka se ka kida xa u'u. Se dakua'a Jesús xtuu ijan tuku. Chi kue'e-s n-ka kunduu xi'in-ia. ¹⁶Te n-ka xini se tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés xi'in se fariseu, xa n-xaxi Jesús xi'in se kida xa u'u xi'in se tñi tvini impuestu. N-ka ja'an-s nuu se dakua'a-ia:

—¿Nakuenda xaxi-s te xi'i-s xi'in se ka tñi tvini impuestu xi'i-n se ka kida xa u'u?

¹⁷N-teku Jesús nax n-ka ja'an-s, te n-ja'an-ia:

—Se io va'a, ñatu ndoñu'u-s doctor. Se ka ku'u, ndoñu'u-s doctor. Ñatu vaxi-r xa ja'an-r se xani ini xa ña tuu na kuechi-s. Vaxi-r xa ja'an-r se na'a xa io kuechi-s, xa kutuu koio-s xi'in mee-r.

¿Nakuenda ña ka xaxi-s?

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸Se ka kunduu xi'in Sua Bautista, xi'in se fariseu, iin kiu ña ka xaxi-s. Ña ka xaxi-s xaxe'e xa xne'e ii-s. Te n-ka xee inka seyii nuu tuu Jesús, te n-ka xijan tnu'u-s:

—¿Nax kuu xa ña ka xaxi se ka kunduu xi'in Sua, te dani se ka kunduu xi'in se fariseu, ko se ka kunduu xi'in mee-n, ka xaxi-s?

¹⁹Te n-xia'an Jesús:

—Hora io viko tnunda'a, se n-ja'an noviu ka xaxi-s, chi tuu noviu

xi'in-s. Ka xaxi-s xi'in noviu, hora tuu noviu. ²⁰Ko vax kuyatni kiu xa kandeka ñayiu noviu ji'in. Kiu ijan ma kaxi ka se ka kunduu xi'in noviu.

²¹Nuu da'ma tu'u ni iin mayo dandee da'ma xee. Nux du'a kada-i, nandiyi da'ma xee, te ndata ka da'ma tu'u. ²²Te ni iin mayo kua'a tnaa-i ndidí xee ñii tu'u. Nux du'a kada-i, dandava ndidí xee ñii tu'u, te tiu ndidí, te tiu ñii. Io xa tnaa-ro ndidí xee ñii xee.

N-ka tnundodo-s yoko triu kiu ndetatu

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

²³Iin kiu ndetatu ñayiu Israel, n-ya'a Jesús nuu kaa triu. Se ka kunduu xi'in-ia, n-ka kixe'e-s xa tnundodo-s yoko triu xa kaxi-s. ²⁴Te n-ka ja'an se fariseu: —iKunde'a xa ka kida se dakua'a-n! Thu'u ta'u tniu Moisés ja'an xa ma kadatniu-ro kiu ndetatu.

²⁵Ko n-ja'an Jesús: —¿Nuncas ña n-ka'u-n nax n-kida David, na n-kunda'u-s te n-ka kojón-s xi'in se ka kunduu xi'in-s a? ²⁶Kiu ijan se nani Abitar n-kuu dutu taxnuni ka nuu ñayiu Israel, te n-kiu David veñu'u Ianyuux, te n-xaxi-s tila ii kandodo xiti veñu'u jan. Ja'an tnu'u n-chidotnuni Moisés xa maxku du'a kada ñayiu. Meni dutu ka xaxi tila ii. Ko n-xaxi David tila ijan, te n-xia'an-s tila xa kax koio se ka kunduu xi'in-s tuku.

²⁷N-kidava'a Ianyuux kiu ndetatu xaxe'e ñayiu, xa ndetatu-i. Io xa kune'e ii-ro kiu ndetatu, ko diuni io xa kutnuni ini-n xa ndandí'i ka ñayiu dada kiu ndetatu. ²⁸Taxnuni

Se kuu ñani tna'a ñayiu nuu nttaa xa io. Te diuni taxnuni-ia kiu ndetatu ñayiu.

N-ndadava'a Jesús iin se n-yichi nda'a-s

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

3 Inka vuelta n-kiu Jesús iin veñu'u luchi. Ijan nukoo iin se ku'u nda'a-s. N-yichi nda'a-s, ñatuka xiniñu'u. ²Se xyuku ijan, n-ka xo nde'a va'a-s Jesús, nux na ndadava'a-ia se ku'u kiu ndetatu. N-ka xo xitoyu'u-s xa tekuechi-s-ia. ³N-ja'an Jesús nuu se n-yichi nda'a: —Ndojuiin me'ñu ñayiu ya'a.

⁴N-xijan tnu'u-ia nuu seyíi xyuku ijan:

—¿Nax ja'an tnu'u ta'u tniu? Kiu ndetatu-ro, ¿kada-ro xava'a, a kada-ro xa u'u a? ¿Kada-ro xa kutuu va'a ñayiu, a ka'ni-ro ñayiu a?

Ko mee-s, ña n-ka ja'an-s ni iin. ⁵Xi'in xa kiti ini-ia n-xo nde'a-ia nttaa se ijan. Yo n-tnau ini-ia xaxe'e xa ñatu ka juini-s xa kutnuni ini-s. N-ja'an-ia nuu se ku'u: —Dakaa nda'a-n.

N-dakaa-s nda'a-s, te hora ijan ni n-ndva'a-s. ⁶Te n-ka kee se fariseu. Xi'in se partido Herodes n-ka kida iin nuu-s xa ka'ni-s-ia.

Kue'e xa kue'e ñayiu n-nataka yundute ka'nu

⁷Inka vuelta jua'an Jesús xi'in se dakua'a-ia nde yundute ka'nu. N-ka xe kuitandijun ña'a kue'e ñayiu Galilea. Ñayiu Judea du. ⁸N-ka xe kuitandijun ña'a ñayiu Jerusalén xi'in ñayiu Idumea. Ñayiu nde inka lado de'va Jordán xi'in ñayiu Tiro xi'in ñayiu Sidón du. N-ka xee kue'e

xa kue'e ñayiu nuu tuu-ia, chi n-ka datekutnu'u tna'a-i milagru n-kida-ia.

⁹Xijan kuu xa n-ja'an-ia nuu se dakua'a-ia xa na koo tu'a barcu na keé-ia, xa maxku chita'i ña'a ñayiu.

¹⁰Chi n-ndadava'a-ia kue'e xa kue'e ñayiu ijan. Ntdaa ñayiu ku'u ka tunda'a tna'a-i xa kuyatni koio-i xa tñii-i-ia. ¹¹Te na n-ka xini tachi u'u Jesús, te n-ka ndua-i nuu mee-ia, te n-ka kana xee-i:

—Ndo'o kuu Da'ya Yii Ianyuux.

¹²Te nde'e n-kudeen-ia-i xa maxku ja'an ka-i jundu kuu-ia.

N-kaxí Jesús uxi uu seyíi xa kunduu-s xi'in-ia

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³Te n-xe xee Jesús yuku, te n-ja'an-ia nuu se n-kaxí-ia xa kandijun ña'a-s. Te n-ka xee-s nuu tuu-ia. ¹⁴N-kaxí-ia uxi uu tna'a-s xa kunduu-s xi'in-ia. Tunda'a-ia-s xa ji'in-s xa juña tnu'u-s tnu'u va'a nuu ñayiu. ¹⁵N-xia'an-ia xa taxnuni-ia nuu mee-s, xa ndadava'a-s ñayiu ku'u, te kua'a-s xa kine'e-s tachi u'u xñu'u anu ñayiu. ¹⁶N-kaxí-ia uxi uu seyíi. ñin-s kuu Simón. N-nadanani ña'a-ia Spedru. ¹⁷Jacobo, da'ya Zebedeo, xi'in ñani-s Sua. N-nadanani-ia-s Boanerges, xaxe'e xa xee ka ja'an-s ná kana dau tnu'u-s. ¹⁸Ndrixi xi'in Slipe xi'in Bartolomé. Diuni Steu xi'in Tomaxi, xi'in Jacobo, da'ya Alfeo. Tadeo xi'in Simón, se partido cananista. ¹⁹Te Judas Iscariote, se n-diko Jesús.

Kui'a ja'an ñayiu Espíritu Ii

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

²⁰Ijan dada n-kiu Jesús ñin ve'e, te inka vuelta n-ka taka ñayiu

nuu tuu-ia. Xaxe'e xa kue'e ñayiu xyuku, ni xa kaxi-ia dita ña n-kuu.

²¹Na n-ka tekutnu'u ñayiu kutna'a xi'in-ia xa du'a n-kuu, n-ka xee-i xa kandeka ña'a-i nu'u. N-ka ja'an-i xa n-nduloko-ia.

²²Se Jerusalén, se tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés, n-ka xee nuu tuu-ia, te n-ja'an-s:

—Kidatniu Beelzebú anu-s. Xi'in xa taxnuni kui'na kine'e-s tachi u'u ñu'u anu ñayiu.

²³N-kana Jesús se ijan, te n-ja'an-ia ñin tnu'u xa dakua'a-ia-s:

—¿Nax xiniñu'u nux na kine'e Satanás mee mee-i? ²⁴Ñin se kunxa'nu ka, nux na kada-s xa jantna'a ntña'a mee-s se ñuu-s, te du'a danaa-s ñuu-s. ²⁵Ñin ve'e, nux n-jantna'a ñayiu ntña'a mee-i n-kuu, te ma na'a kuyuku koio-i ve'e-i. ²⁶Te Satanás, nux n-jantna'a-i ntña'a mee-i n-kuu, te jin ndi'i ntdaa xa taxnuni-i.

²⁷Ni ñin ñayiu ma kua'a kiu-i ve'e se ndaku ka. Ma kua'a-i xa tñii-i xaxii-s. Ditna ka duku va'a-i se ndaku ka, te dada kua'a-i tñii-i ntdaa xa io ve'e-s.

²⁸Xandaa kuu xa ja'an-r. Taxkanu ini Ianyuux ntdaa kuechi ñayiu ñuñayiu. Ntdaa kuechi-i xi'in xa kui'a ja'an-i Ianyuux. Dava'a nga xa kui'a ka ja'an-i-ia, te taxkanu ini-ia-i. ²⁹Ko nux kui'a ka ja'an-i Espíritu Ii, ma taxkanu ini Ianyuux mee-i. Nde kuia ma jin ndi'i nuncas ma taxkanu ini-ia-i. Tekuechi-ia-i nde kuia ma jin ndi'i.

³⁰Du'a n-ja'an-ia, xaxe'e xa n-ka ja'an-s xa kidatniu kui'na anu-ia.

Di'i Jesús xi'in ñani-ia

(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹Ijan n-xee di'i Jesús xi'in ñani-ia. Nujuiin koio-s xi'in-ña yata ve'e, te

n-tunda'a-s tnu'u xa na kee-ia xa ndatnu'u-ia xi'in-s. ³²Xiti ve'e jan nukoo kue'e ñayiu nduu lado diñi Jesús. N-ka ja'an-s:

—Di'i-n xi'in ñani-n xnii yata ve'e. Ka nanduku ña'a-s.

³³N-xia'an-ia:

—¿Jundu kuu di'i-r xi'in ñani-r?

³⁴Nde'a-ia se xtuu ijan, se naduku nduu ña'a, n-ja'an-ia:

—Ñayiu ya'a kuu di'i-r xi'in ñani-r.

³⁵Dava'a nga ñayiu ka kida xa juini lanyuux, mee-i kuu ñani-r, kuu-i ku'a-r, kuu-i di'i-r.

Ĥin se xajan triu

(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

4 Inka vuelta n-kixe'e Jesús xa dakua'a-ia ñayiu yu'u ndute ka'nu. Yo kue'e ñayiu n-ka taka nuu tuu-ia. Xijan kuu xa n-keé-ia ĥin barcu nuu ndute. Ijan nukoo mee-ia, te xyuku ntadaa ñayiu nuu ñu'u yundute. ²N-ja'an-ia ĥin tnu'u xa dakua'a-ia ñayiu ijan. N-xia'an-ia:

³—Kunini koio-n. Ĥin se xajan triu, n-kee-s juan kate-s triu. ⁴Na xate-s tata, te xaku tata n-xino ichi, te n-xee chilidaa, te n-nachii-ti tata. ⁵Xaku ka tata n-xino nuu ñu'u yadi nuu kaa kue'e yuú. Yachi n-xite tata, chi ñu'u yadi kuu. ⁶Ko hora n-ndii ngandii, te n-kayu ditu triu kuechi. Xaxe'e xa ña n-xika yo'o-i, te n-yichi-i. ⁷Xaku ka tata n-xino nuu kaa iñu. Na n-xite triu, te n-xa'nu ka iñu dada triu. N-chida'u iñu triu, te ña n-kee nuni yoko triu. ⁸Ko dava ka tata n-xino nuu ñu'u kojón, te va'a n-xite te n-xa'nu, te va'a n-kee nuni yoko triu. Dava yoko triu n-kee oko uxi nuni, dava yoko triu n-kee uni diko nuni, dava yoko triu n-kee ĥin cientu nuni.

⁹Xandaa kuu xa xndaxio do'o-n. Io xa kunini koio-n.

Se dakua'a Jesús, n-ka xijan tnu'u-s-ia nax juini kachi tnu'u-ia

(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

¹⁰Ndi'i ñayiu juan nu'u. Menga Jesús, xi'in uxi uu se dakua'a-ia, xi'in inka se ka kunduu xi'in-ia, n-ka ndoo. N-ka xijan tnu'u-s-ia nax juini kachi tnu'u n-xia'an-ia.

¹¹N-xia'an-ia:

—Kaxi ja'an lanyuux nuu mee-n. Kida-ia xa kutnuni ini koio mee-n nanda taxnuni mee-ia ñuñayiu. Ko nuu inka ñayiu meni tnu'u dakua'a ja'an-ia.

¹²Juini xnde'a-i xa xnde'a-i, ko ma kutnuni ini-i. Juini xnini-i xa xnini-i, ko ma taxkanu ini lanyuux kuechi-i.

N-ja'an Jesús nax juini kachi “Ĥin se xajan triu”

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³Nux ñatu kutnuni ini-n tnu'u ya'a, ĥnanda kutnuni ini-n dava ka tnu'u dakua'a? ¹⁴Ná kuu se xajan triu, da kuu se xian tnu'u tnu'u va'a lanyuux nuu ñayiu. ¹⁵Ná kuu tata n-xino ichi, da kuu dava ñayiu. Hora tekui tnu'u lanyuux, te xee Satanás, te dita-i tnu'u lanyuux anu ñayiu jan. ¹⁶Ná kuu tata n-xite nuu ñu'u yuú, da kuu inka ñayiu. Teku-i tnu'u lanyuux, te xeka va'a-i tnu'u, te kuvete-i. ¹⁷Ko kuu-i ná kuu triu chachi ña n-xika yo'o. Nux kue'e vida ya'a-i, o nux jini u'u ña'a ñayiu xaxe'e xa jandixa-i tnu'u lanyuux, te ma kundee ini-i xa jandixa ka-i lanyuux. ¹⁸Ná kuu tata n-xite nuu kaa iñu kuu inka ñayiu. Teku-i tnu'u lanyuux. ¹⁹Ko juini-i

xa kutuu va'a-i ñuñayiu. Juini-i xa ni'i-i tvini, te kukajan ini-i ntdaa xa io ñuñayiu. Du'a danda'u-i mee-i, te ma kane tnu'u lanyuux anu-i. ²⁰Te ná kuu tata n-xite nuu ñu'u kojón, da kuu dava ñayiu. Teku-i tnu'u va'a lanyuux, te xeka va'a-i. Juini-i xa kada-i ntdaa xa juini lanyuux. Ná kuu yoko triu ne'e oko uxi nuni, a uni diko nuni, a iin cientu nuni ka kuu mee-i.

Ĥin candil koko

(Lc. 8:16-18)

²¹Kani ini koio candil koko. Ma chiva'a-ro candil koko xiti maquila. Ni ka'a xito-ro. Jandodo-ro candil nuu dujun, na kua'a xa kukanda va'a. ²²Ni iin xa yiva'a ma kiva'a, chi koo kanda. Ni iin xa na'i ma koo na'i, chi ketuu. ²³Xandaa kuu xa xndaxio do'o-n. Io xa kunini koio-n.

²⁴Chinuu nax kunini-n. Nani chiku'a mee-n, dani nachiku'a ña'a lanyuux. Te tax ka-ia. ²⁵Ĥin ñayiu, nux neva'a kue'e-i, te xia'an ka lanyuux. Ĥin ñayiu ña tuu nax io, dita lanyuux nde ita'u xa neva'a-i.

Xite tata te xa'nu

²⁶Xa taxnuni lanyuux kuu ná kuu xa xate iin seyĭi triu nuu ñu'u. ²⁷Kidi-s. Ndokoo-s. Nduu, xakuaa xite tata te xa'nu. Te ña xini-s nanda xite, nanda xa'nu. ²⁸Mee nuu ñu'u kee xa kaxi-ro. Ditna ka xite triu kuii. Ijan dada xino yoko triu. Ijan dada kee nuni. ²⁹Na n-yichi triu, xa'nde-s triu xa nakueka-s, chi xá n-xee kiu ta'nde.

Ĥin ndijin maxtaxa

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰¿Ndeda iin xa io dadavatna'a-r xi'in xa taxnuni lanyuux? ³¹Ná kuu

ndijin maxtaxa, da kuu xa taxnuni lanyuux. Yava ka ndijin maxtaxa dada dava ka xa xate-ro nuu ñu'u. ³²Na n-xite, nde'e ka xa'nu dada dava ka ku'u. Nde'e kee nda'a maxtaxa, te xee chilidaa andiu xa ndetatu-ti ka'a maxtaxa.

Nakuenda ja'an Jesús tnu'u dakua'a

(Mt. 13:34-35)

³³Kue'e tnu'u dakua'a n-ja'an Jesús nuu ñayiu, nde nuu n-xee xa kutnuni ini-i. ³⁴Tnu'u ya'a n-ja'an-ia nuu ñayiu, ko hora n-ndoo menga-ia xi'in se dakua'a-ia, n-dakua'a-ia mee-s nax juini ja'an tnu'u jan.

N-kudeen Jesús nuu tachi nde'e

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵Na vax kunee kiu ijan, n-xia'an Jesús nuu se dakua'a-ia:

—Na ya'a-ro nde inka lado yundute ka'nu.

³⁶N-ka dandoo-s kue'e ñayiu jan, te xndeka-s Jesús jua'an barcu. Diuni jua'an titni ka barcu tuku. ³⁷Yo n-kane tachi nde'e. N-tuxndee ndute barcu, te vax chitu-té xiti barcu. ³⁸Xiti barcu, lado do nino, ijan kaa Jesús, kidi-ia yi'i almohada diki-ia. N-ka dandoto ña'a-s ka xia'an-s: —iMaestru! ¿Ña tuu nax vi'i-n xa vax nduxi-ro nuu ndute a?

³⁹N-ndokoo-ia, te n-kudeen-ia nuu tachi. Te n-ja'an-ia nuu ndute: —Kadi yu'u-n. Na nini.

N-kuna'i tachi, te ntdaa n-kendoo va'a. ⁴⁰N-ja'an-ia nuu se dakua'a-ia: —¿Nax kuu xa yo ka yu'u-n? ¿Ta jandixa ka-n xa ñunu ña'a-r a?

⁴¹Yo nde'e n-ka yu'u-s. N-ka ja'an-s iin-s nuu inka-s:

—¿Na seyii kuu se ya'a, xa jandixa ña'a tachi xi'in ndute?

Iin se ñuu Gadara

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

5 Te n-ka xee-s nde inka lado yundute ka'nu, nuu katuu ñuu ñayiu Gadara. ²Na n-kane Jesús barcu, n-nanitna'a-ia xi'in iin se ñu'u tachi u'u anu-s. ³Se ya'a n-kee-s kava nuu xyinduxi ndiyi, chi ijan tuu-s. Ni cadena ña kua'a ka xa tetnii ña'a ni iin ñayiu. ⁴Kue'e vuelta n-ka tetnii-s-si yo'o, ko xa'nde-s yo'o, te kue'e vuelta n-ka tetnii-s-si cadena, ko xa'nde-s cadena. Ni iin-s ñayo ka ndaku nuu-s. ⁵Kiu xi'in kiu, nduu, xakuaa, n-xikonuu-s nua yuku. N-xo kana xiin-s, te xi'in yuú n-xo datnukue'e-s mee-s. ⁶Nde ijan n-xini xika-s Jesús, te n-kendava-s jua'an-s nuu tuu-ia, te n-xe juiin xiti-s nuu-ia. ⁷Nde'e n-kana xee-s:

—Jesús, Da'ya Yii Ianyuux taxnuni, maxku ña'a kada ña'a-n. Na kada Ianyuux xa maxku kada u'u ña'a-n.

⁸Du'a n-ja'an tachi u'u, xaxe'e xa n-ta'u tniú Jesús xa kee-i anu-s.

⁹N-xijan tnu'u-ia-i:

—¿Nax nani-n?

N-xia'an-i:

—Nani-da Ejército, chi kue'e-da io.

¹⁰Kue'e n-xijan ta'u tachi u'u xa maxku tunda'a-ia-i ji'in-i. ¹¹Te yatni yuku ijan ka xaxi kue'e xa kue'e kuchi. ¹²N-ka xijan ta'u tachi u'u:

—Tunda'a ña'a-n nuu yuku kuchi de, xa na kiu koio-da anu-ti.

¹³N-xejoin Jesús. N-ka kee tachi u'u anu se ijan, te n-ka kiu-i anu kuchi. N-ka kendava-ti. N-ka nuu-ti

nuu ndichi. N-ka keé-ti nuu ndute ka'nu. Ijan n-ka nduxi-ti. Vaa naxa uu mil kuchi n-ka xi'i nuu ndute.

¹⁴Se xñunuu kuchi, n-ka kendava-s juan nu'u-s ñuu-s, ranchu-s, xa juña tnu'u-s nttaa xa n-kuu, te n-ka kee kue'e ñayiu ka xe koto-i. ¹⁵N-ka xee-i nuu tuu Jesús. N-ka xini-i se n-ñu'u tachi u'u anu-s. Nukoo-s, ni'no-s da'ma-s, te va'a xani ini-s. Se n-ñu'u tachi u'u anu-s, se nani Ejército, mee-s kuu-s. Te loko n-ka yu'u ñayiu jan. ¹⁶Se n-ka xini nax n-kuu se n-ñu'u tachi u'u anu-s, n-ka najani-s nuu ñayiu jan nttaa xa n-ka xini-s. Te diuni n-ka najani-s xa n-ka ya'a kuchi. ¹⁷N-kixe'e ñayiu ijan xa kajan koio-i nuu Jesús xa na kee-ia ñuu-i.

¹⁸Na n-ndeé Jesús barcu, te n-xijan se n-ñu'u tachi u'u anu-s xa ji'in-s xi'in-ia. ¹⁹Ko ña n-xejoin-ia. N-xia'an-ia:

—Juan nu'u ve'e-n nuu xtuu ñayiu kutna'a xi'in-n. Juña tnu'u nax n-kida Xto'o-n xaxe'e-n. Juña tnu'u xa n-kundau ini ña'a-ia.

²⁰Juan nu'u-s, te n-xian tnu'u-s nttaa xa n-kida Jesús xaxe'e-s. N-daxandodo tnu'u-s nitu'u distrito Decápolis, te n-ka yu'u nttaa ñayiu ijan.

Da'ya di'i se nani Jairo

(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

²¹N-naxee Jesús xiti barcu inka lado yundute ka'nu nuu n-kee-ia. Ijan n-ka taka kue'e xa kue'e ñayiu nde nuu tuu-ia. Nujuiin-ia yundute jan. ²²Ijan n-xee iin se yinda'a veñu'u luchi, se nani Jairo. Na n-xini-s Jesús, n-xe juiin xiti-s nuu-ia. ²³Kue'e n-xijan-s:

—Da'ya-da xá io-i xa kuú-i. Na ji'in-ro ve'e-da xa kajan ndodo-n nda'a-n mee-i, xa ndva'a-i te kutuu va'a-i.

²⁴ Jua'an Jesús xi'in-s. Kue'e xa kue'e ñayiu xndijun ña'a, xa diko ka data'i-i-ia. ²⁵ Nuú ñayiu ijan tna'a iin ñadi'i. Xá n-kuu uxi uu kuia xatu niñi-ña.

²⁶ N-ka xito ña'a kue'e doctor, te kue'e vida n-ya'a-ña. N-chiya'u-ña-s ntdaa xaxii-ña, ko dani ña n-ndva'a-ña. Du'a n-kuka'u ka-ña.

²⁷ Xá n-tekutnu'u-ña ntdaa xa n-kida Jesús. Ndijun-ña-ia, na'i ni n-tnii-ña da'ma-ia. ²⁸ Chi n-ja'an-ña: “Nux na xee-ro xa tnii-ro da'ma

ni-ia, te ndva'a-ro.” ²⁹ Hora ijan ni n-nujuiin xa xatu niñi-ña, te n-kutnuni ini-ña xa n-ndva'a-ña.

³⁰ Te hora ijan ni n-kutnuni ini Jesús xa xi'in xa taxnuni-ia n-ndva'a iin ñayiu. Me'ñu kue'e ñayiu ijan n-konenuu-ia, te n-xijan tnu'u-ia:

—¿Jundu n-tnii da'ma-r?

³¹ N-ka ja'an se dakua'a-ia:

—Xini-n xa kue'e xa kue'e ñayiu data'i ña'a, ¿te xijan tnu'u-n jundu n-tnii ña'a?

³² Ko dani n-xo nde'a Jesús nitu'u lado xa jini-ia jundu n-tnii ña'a.

³³ N-yu'u ñadi'i jan, te n-ni'i-ña, chi n-kutnuni ini-ña nax n-kuu. N-xee-ña n-nduandee-ña nuu-ia, te n-na'ma-ña ntdaa xa n-ya'a-ña. ³⁴ N-xia'an Jesús:

—Da'ya, xaxe'e xa jandixa ña'a-n, te n-ndva'a-n. Na kutuu va'a-n.

Kue'e ya'a ma ku'u ka-n.

³⁵ Nini ja'an ka Jesús nuu ñadi'i jan, te n-ka xee se xinokuechi nuu se yinda'a veñu'u luchi. N-ja'an-s:

—Xá n-xi'l' da'ya di'i-n. Maxku datna'a ka-n maestru.

³⁶ N-teku Jesús nax n-ja'an-s, te n-ja'an-ia nuu se yinda'a veñu'u luchi:

—Maxku yu'u-n. Diko ni jandixa ña'a-n.

³⁷ Ña n-xejoon-ia xa kandijun ña'a ntdaa ñayiu jan. Diko ni Spedru xi'in Jacobo xi'in Sua ñani Jacobo. ³⁸ N-ka xee-s ve'e se yinda'a veñu'u luchi, te n-teku Jesús xa kuvaa xa kuvaa ñayiu n-ka taka ijan. Ka nda'i-i xa ka nda'i-i, te ka kana xee-i. ³⁹ N-kiu Jesús ve'e, te n-xia'an-ia:

—¿Nax kuu xa da ka kuvaa-n, te ka nda'i-n? Ña n-xi'l' dichi luchi, chi diko ni kidi-i.

⁴⁰ Ñayiu xyuku ijan n-ka xakundee-i, chi xna'a mee-i xa n-xi'l' dichi luchi. N-kine'e Jesús ntdaa ñayiu xyuku xiti ve'e, te ndeka-ia tadi'i-i xi'in uni se dakua'a-ia, n-kiu-ia nde nuu kaa dichi luchi.

⁴¹ N-tnii-ia nda'a-i, te n-ja'an-ia nuu-i:

—Talita, cumi. (Tnu'u hebreu juini kachi: Dichi luchi, nuu mee-n ja'an-r. Ndokoo.)

⁴² Hora ijan ni n-ndokoo-i, n-ndojuuin-i, te n-nakaka-i. Uxi uu kuia io-i. Te se n-ka xo nde'a nax n-kuu, n-ka yu'u-s te n-ka kuvete-s.

⁴³ Ko n-ta'u tniú Jesús nuu-s xa maxku juña tnu'u-s nuu ñayiu nax n-kuu. Te n-ja'an-ia xa na juña'a koio-s xa kaxi dichi luchi n-nandoto.

Juan nu'u Jesús ñuu nani Nazaret

(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

6 Ijan n-kee Jesús, te juan nu'u-ia ñuu nuu n-xa'nu-ia. N-ka kunduu se dakua'a-ia xi'in-ia.

² Na n-xee kiu ndetatu ñayiu Israel,

n-kixe'e-ia xa dakua'a-ia se xyi'i veñu'u luchi ijan. N-ka teku kue'e ñayiu tnu'u-ia, te n-ka yu'u-i. N-ka xijan tnu'u tna'a-i:

—¿Ndexu n-dakua'a se ya'a ntdaa tnu'u dakua'a ña'a-s? ¿Ndexu xá n-dakua'a-s xa tu'a va'a-s? ¿Nax kuu xa xi'in nda'a mee-s kida-s milagru ñayo ñayiu kua'a xa kada-i? ³¿Ñadu se ya'a kuu carpinteru, da'ya María u? ¿Ñadu se ya'a kuu ñani Jacobo xi'in José xi'in Judas xi'in Simón a? ¿Ñadu ya'a io-ro xi'in ku'a-s a?

Te mee-s, ña n-ka chinuu-s xa ja'an Jesús, ña n-ka chinuu-s xa kida-ia. ⁴Ko n-xia'an Jesús:

—Ntdaa ñayiu io xañu'u nuu se xian tnu'u tnu'u Ianyuux nuu-i. Ko ñayiu ñuu mee-s xi'in se kutna'a xi'in-s xi'in ñayiu kee ve'e mee-s, ña'a. Mee-i ña ka jandixa ña'a.

⁵Ijan ña n-kua'a xa kada Jesús milagru. Diko ni n-xajan ndodo-ia nda'a-ia uu uni ñayiu ku'u xa ndadava'a-ia-i. ⁶Te n-kutnuni ini-ia xa ma jandixa ña'a-i, te n-tnau ini-ia xa du'a kuu xaxe'e xa'a. Dada n-xikonuu-ia ñuu xi'in ñuu n-dakua'a-ia ñayiu ijan.

N-tunda'a Jesús se dakua'a-ia xa juña tnu'u-s tnu'u va'a nuu ñayiu

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

⁷N-kana Jesús n-uxi uu se dakua'a-ia, te n-kixe'e-ia xa tunda'a-ia-s xa ji'in-s. Ndi uu ndi uu tna'a-s n-tunda'a-ia-s jua'an-s. N-xia'an-ia xa taxnuni mee-ia xa kine'e-s tachi u'u anu ñayiu. ⁸N-ta'u tniu-ia-s xa ña tuu nax kane'e-s ji'in. Ni dita, ni ñunu, ni tvini maxku juun duku xiti ñadio-s. Diko ni iin vara yichi na kane'e-s. ⁹N-ta'u

tniu-ia xa ki'i-s ndixa-s, te kui'na-s idini du'nu-s ji'in. ¹⁰N-xia'an-ia:

—Dava'a nga ve'e kiu-n, te ndoo-n ijan xa nde kee-n ñuu jan. ¹¹Nux ña xeka va'a ña'a ñayiu iin ñuu, ni ña juini-i xa kunini-i tnu'u-n, te kee-n ñuu jan, te kidi-n ñuyaka xe'e-n. Du'a dande'a-n ñayiu jan xa ña n-ka xeka va'a-i tnu'u va'a Ianyuux. Xandaa kuu xa ja'an-r. Kiu ndadandaa Ianyuux ntdaa xa io, kada u'u ka-ia ñayiu ñuu jan dada ñayiu ñuu nani Sodoma xi'in ñayiu ñuu nani Gomorra.

¹²Jua'an koio-s xian tnu'u-s xa io xa najani ini ñayiu kuechi-i. ¹³N-ka kine'e-s tachi u'u anu kue'e ñayiu. Ita'u aciti n-ka xajan-s kue'e ñayiu ku'u, te du'a n-ka ndva'a-i.

Nanda n-xi'í Sua Bautista

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴Te se kunxa'nu ka nani Herodes, n-tekutnu'u-s ntdaa xa kida Jesús. Chi ka daxandodo tnu'u ñayiu ntdaa xa kida-ia. Te n-ja'an Herodes:

—¿N-nandoto Sua Bautista xá n-kuu-s ndiyi a? Xijan kuu xa kida se ya'a milagru ñayo ñayiu kua'a xa kada-i.

¹⁵N-ka ja'an dava ñayiu:

—Elías kuu-s.

Dava-i n-ka ja'an:

—Se xian tnu'u tnu'u Ianyuux kuu-s. Nani n-ka ja'an se n-ka xian tnu'u tnu'u Ianyuux nuu ñayiu xá n-kuu kue'e kuia, dani ja'an mee-s.

¹⁶Ko na n-tekutnu'u Herodes xijan, n-ja'an-s:

—iAxa Sua Bautista kuu-s! iSe n-xa'nde-r diki-s, ko n-nandoto-s vitna!

¹⁷Chi xaxe'e xa n-tnunda'a Herodes xi'in Herodías, n-xo kudeen Sua nuu-s. Xijan kuu xa n-tunda'a Herodes soldado, xa tñi-s Sua te chindi'u ña'a-s vekaa. Cadena n-ka duku-s-si. Te Herodías kuu ñadi'i Slipe, te Slipe kuu ñani mee Herodes. ¹⁸Kiu ijan n-ja'an Sua nuu Herodes:

—Xa n-tnunda'a-n xi'in ñadi'i ñani-n, kuu xa kida-n kuechi.

¹⁹Xaxe'e xijan n-xini u'u Herodías Sua. N-juini-ña xa ka'ni-ña-s, ko ña n-kua'a-ña. ²⁰Chi n-yu'u Herodes nuu Sua. Xini-s xa se kida xava'a kuu Sua, se ii kuu-s. Te ña n-xejoin Herodes xa kada u'u Herodías Sua. Juini ña n-xo kutnuni ini Herodes ntadaa xa n-ja'an Sua hora n-xo xo ndatnu'u-s xi'in-s, ko n-xo tna ini-s xa kunini-s-si. ²¹Ko n-ni'i Herodías xa juini-ña hora n-kida Herodes viko xa n-daxino-s kuia xika-s. N-ja'an-s juxtixia, xi'in soldado kunxa'nu, xi'in se taxnuni nuu ñayiu distrito Galilea, xa kaxdini-s xi'in-s ve'e-s. ²²Te ijan n-xe kiu da'ya di'i Herodías nuu n-ka xaxdini se ijan, te n-xtaxe'e-i nuu-s, te yo n-tna ini Herodes xi'in se ka xaxi xi'in-s tuku. N-ja'an se kunxa'nu ka Herodes nuu-i:

—Kajan nuu-r dava'a nga xa juini-n, te taa-r. ²³Na'a lanyuux xa dava'a nga xa kajan-n nuu-r te taa-r, juini nde dava ñuu nuu taxnuni-r.

²⁴N-xe'en-i nuu di'i-i, te n-xijan tnu'u-i:

—¿Nax kajan-da nuu-te?

N-ja'an-ña:

—Kajan diki Nxua Bautista.

²⁵Yachi jua'an-i nuu se kunxa'nu ka, te n-xia'an-i:

—Juini-da xa vitnadii taa-n diki Nxua Bautista. Na kava ndodo nuu ko'o.

²⁶Yo n-kuko'yo ini se kunxa'nu ka, xaxe'e xa n-chinaa-s lanyuux, te ntadaa se ka xaxi xi'in-s n-ka teku tnu'u-s, te ña n-juini-s xa natu ini-s tnu'u-s. ²⁷Hora ijan ni n-tunda'a se kunxa'nu ka Herodes iin soldado jua'an vekaa. N-ta'u tñiu Herodes xa kane'e-s diki Sua xee nuu xtuu-s. ²⁸N-xe'en-s vekaa, te ijan n-xa'nde-s diki Sua. N-xe ne'e-s diki Sua kandodo nuu ko'o, te n-xia'an-s dichi n-xtaxe'e. Mee-i, n-najuña'a diki Sua nuu di'i-i.

²⁹Na n-ka tekutnu'u se dakua'a Sua Bautista nax n-kuu, te n-ka xe'en-s, n-ka xe ndane'e-s yiki kuñu Sua, te n-ka xe kuxi ña'a-s.

N-kida Jesús xa n-xaxi o'on mil seyii

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

³⁰N-ka taka se n-tunda'a Jesús nuu tuu-ia. N-ka najani-s ntadaa xa n-ka kida-s, ntadaa xa n-ka dakua'a-s ñayiu. ³¹N-ja'an Jesús:

—Na'i ni na ji'in-ro nde nuu ñayo ñayiu io, te ndetatu koio-n ita'u.

Chi kue'e xa kue'e ñayiu ka ndee-i te ka ndiu-i nuu tuu-ia xi'in-s. Xa ña n-kuu xa kax koio-s. ³²Xijan kuu xa menga-ia xi'in se dakua'a-ia, n-ka ke'e-ia xi'in-s barcu, te jua'an-ia xi'in-s nde nuu ñayo ñayiu io. ³³Ko n-ka xini ñayiu jan hora jua'an koio-s, te n-ka najini-i-ia. N-ka kendava ñayiu jan ntadaa ñuu ijan, te ki'na ka mee-i n-ka xee. ³⁴Na n-kane Jesús barcu, te n-xini-ia kue'e ñayiu xyuku ijan. N-kundau ini-ia-i, chi nani kuu tkachi ñayo se ñunu-ti, dani ka kuu mee-i.

N-kixe'e-ia xa dakua'a-ia-i. ³⁵Na n-ñini, n-ka kuyatni se dakua'a-ia nuu-ia, te n-ka xia'an-s:

—Ya'a ña tuu nax io, te yo n-ñini.

³⁶Tunda'a-n ñayiu ya'a, na ji'in koio-i ranchu, ñuu xa jueen-i xa kax koio-i, chi ña tuu nax kax koio-i.

³⁷Ko n-xia'an-ia:

—Juña'a koio mee-n xa na kaxi-i.

N-ka xia'an-s:

—¿Njueen-ro tila xa kaxi-i a? ilo xa kada gastu-ro uu cientu denario, nux jueen-ro xa kax koio ntdaa ñayiu ya'a!

³⁸N-xijan tnu'u Jesús:

—¿Nada tila io? Juan koto koio-n.

Na n-ka xe koto-s, xia'an-s nuu-ia:

—Io o'on tila te uu chaka.

³⁹N-ta'u tniu Jesús xa na nkoo koio ñayiu nuu ite kuii. ⁴⁰Ĥin cientu, ĥin cientu-i te uu diko uxi, uu diko uxi-i n-ka nukoo ijan. ⁴¹N-tnii Jesús o'on tila te uu chaka, te nukonde'a-ia andiu, n-xia'an-ia xa n-kuta'u-ia nuu lanyuux. N-ta'u dava-ia tila, te n-xia'an-ia nuu se dakua'a-ia, xa na dakee xio-s nuu ñayiu jan. Diuni n-xia'an-ia uu chaka jan. ⁴²Te va'a n-ka xaxi ntdaa ñayiu jan. ⁴³Te n-ka naje'en se dakua'a-ia pedazu ndoo ka. N-ka dachitu-s uxi uu yika, pedazu tila xi'in chaka ndoo ka. ⁴⁴Te o'on mil seyii n-ka xaxi tila xi'in chaka kiu ijan.

N-xika ndodo Jesús nuu ndute mar

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁴⁵Na n-ya'a xa'a, te n-xijan Jesús nuu se dakua'a-ia, xa na keé-s barcu ji'in nde inka lado yu'u ndute ka'nu. N-ja'an-ia xa dakaka-s barcu juindodo nuu-s nde ñuu nani

Betsaida, nini tunda'a mee-ia ñayiu jan, xa nu'u koio-i ve'e-i. ⁴⁶Du'a n-kida-ia, te jua'an-ia yuku, xa kajan ta'u-ia. ⁴⁷Na n-kunee, nukoo barcu jan dava nuu ndute ka'nu, te ndoo menga Jesús yu'u ndute jan. ⁴⁸N-xini-ia xa yo n-ka xiau se dakaka barcu, chi kane tachi nde'e nuu-s. Vaa kaa uni kaa datne n-kuyatni-ia-s, xika ndodo-ia jua'an nuu ndute. N-juini-ia xa ya'a-ia ĥin xio nuu xtuu-s. ⁴⁹Ko n-ka xini-s-ia xika ndodo-ia nuu ndute, te n-ka xani ini-s xa anu kuu-ia, te n-ka kana xee-s. ⁵⁰Chi ntdaa-s n-xini-ia, te loko n-ka yu'u-s. Yachi n-ja'an-ia nuu-s:

—Koo ka'nu anu koio-n. Chi mee-r. Maxku yu'u koio ka-n.

⁵¹N-keé-ia xi'in-s barcu, te n-nujuiin tachi. N-ka xani ini-s: “¿Nax n-kuu? ¿Nax koo?” Te yo n-ka yu'u-s. ⁵²Chi ña n-ka kutnuni ini-s nax n-kuu hora n-xia'an-ia tila n-ka xaxi kue'e ñayiu jan. Chi u'u n-ka jandixa-s.

N-ndadava'a Jesús ñayiu ku'u ñuu nani Genesaret

(Mt. 14:34-36)

⁵³N-ka dakaka-s barcu nde inka lado ndute ka'nu. Ijan n-ka xee-s ñuu nani Genesaret, te n-ka tetnii-s barcu yu'u ndute. ⁵⁴Na n-ka kane-s barcu, te n-ka najini ñayiu Jesús. ⁵⁵Nitu'u ñuu ijan n-ka kendava ñayiu jua'an. N-ka kixe'e-i xa kandeka-i ñayiu ku'u ji'in nuu n-tekutnu'u-i xa tuu Jesús. ⁵⁶Dava'a nga nuu n-xo xe'en-ia, ijan n-xo xe'en ñayiu. Na n-kiu-ia ñuu kuechi, ñuu na'nu, ranchu, dava'a nga nuu n-xika-ia, n-ka xajan tuu-i ñayiu

ku'u ichi ijan. N-ka xijan-i xamani nuu-ia, xa na tñii ñayiu ku'u juini ni yuda'ma-ia. Te ntdaa ñayiu ka ku'u n-ka tñii ita'u yuda'ma-ia, te n-ka ndva'a-i.

Xa kee anu ñayiu kida xa ña io ndoo ka anu-i

(Mt. 15:1-20)

7 Nu tuu Jesús, n-ka xee se fariseu xi'in se tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés. N-ka kee-s Jerusalén xa ji'in-s nuu tuu Jesús. ²N-ka xini-s xa dava se dakua'a Jesús ka xaxi tila hora ñatu io ndoo nda'a-s. Ña n-ka nanda'a-s xa kune'e ii-s. Te xijan n-ka tekuechi ña'a se fariseu. ³Chi se fariseu xi'in ntdaa ñayiu Israel, ña xaxi-s nux ña nanda'a-s xa kune'e ii-s. Ka kida-s ná io ná jua'an ntdaa xa n-xetniu taxa'nu tnetnu-s. ⁴Hora xe'en-s nuya'u, te io xa kuchi ñii-s antecas xa xaxi-s. Te kue'e ka io inka xa xetniu-s. Najini-s vasu-s, tndo'o-s, kidi kaa-s, yuu-s, xa ne'e ii-s. ⁵N-ka xijan tnu'u se fariseu xi'in se tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés: —¿Nakuenda ña ka jandixa se dakua'a-n tnu'u n-ta'u tñiu taxa'nu tnetnu-ro? ¿Nakuenda xa ña io ndoo nda'a-s te ka xaxi-s?

⁶N-ja'an Jesús:

—Va'a n-kakune'e ña'a Isaías mee-n. Na n-xian tnu'u-s tnu'u lanyuux nuu ñayiu, n-kakune'e-s se io iin xa ja'an-s ko inka xa kida-s:

Ja'an ñayiu ya'a xa xemani
ña'a-i mee-r,
ko ña ndaa, chi ñatu jandixa
ña'a anu-i.

⁷Ñatu xiniñu'u xa ndadaka'nu ña'a-i.

Meni xa ta'u tñiu seyii dakua'a-i ñayiu.

⁸N-ka dandoo-n tnu'u ta'u tñiu lanyuux, te kida-n xa xetniu seyii. Ka najini-n tndo'o-n, vasu-n, te ntdaa inka xa iin nuu kuu, ko ñatu ka kida-n xa juini lanyuux.

⁹Ñatu ka chinuu-n xa ta'u tñiu lanyuux, xa kada na'i ka-n xa xetniu mee-n. ¹⁰Chi n-ja'an Moisés: “Koo xañu'u nuu taa-n, nuu di'i-n.” N-ja'an-s: “ñin ñayiu, nux kui'a ja'an-i taa-i, di'i-i, io xa ka'ni-n-yi.” ¹¹Ko ja'an mee-n xa iin seyii kua'a xa ndunde'e-s nuu taa-s, di'i-s, te ja'an-s: “Ma kua'a-da xa chindee ña'a-da, chi ntdaa xa neva'a-da Corbán kuu.” (Corbán juini kachi: “Xa'a kuu iin xa n-doko-da nuu lanyuux.”) ¹²Te ñatu ka xejoon-n xa kada-s ni iin xaxe'e taa-s, di'i-s. ¹³Te ka ta'u tñiu-n nuu ñayiu xa kada mee-i ná kida mee-n. Xá n-ka dandoo-n tnu'u ta'u tñiu lanyuux. Te kue'e inka xa iin nuu xi'in xijan ka kida-n.

¹⁴Inka vuelta n-ja'an Jesús nuu ntdaa ñayiu ijan. N-xia'an-ia: —Kunini koio-n ntdaa-n, te kutnuni ini koio-n. ¹⁵Ni iin xa keé xiti ñayiu ma kada xa ñatu ne'e ii ñayiu jan. Xa kee anu ñayiu, kida xa ñatu ne'e ii-i. ¹⁶Xandaa kuu xa io do'o-n. Io xa kunini-n.

¹⁷N-dandoo-ia ñayiu, te n-kiu-ia ve'e, te n-ka xijan tnu'u se dakua'a-ia nax juini kachi tnu'u jan. ¹⁸N-xia'an-ia:

—¿Dani mee-n tuku, ñatu ka kutnuni ini-n a? ¿Ta kutnuni ka ini-n xa iin xa xaxi iin ñayiu ma kua'a xa kada xa ma kune'e ii-i a? ¹⁹Ña kiu xa xaxi-i nde anu-i. Diko ni xiti-i keé-i. Te dada ndexio ña'a-i.

Te du'a n-ja'an Jesús xa ntdaa xa io, kuu xa io ndoo xa kaxi-ro. ²⁰Te n-ja'an-ia:

—Xa kee anu ñayiu, kida xa ña io ndoo ka anu-i. ²¹Nde anu-i vaxi xa xani ini-i xa u'u. Kidi-i xi'in ñayiu ña n-tnunda'a xi'in-i, o dandoo tna'a-i, o ka'ni-i ndiyi. ²²Du'u-i, o kukajan ini-i xaxii inka ñayiu, o xa u'u kida-i nuu inka ñayiu. Danda'u-i ñayiu, o kida-i dava'a nga xa juini mee-i, o xini u'u-i inka ñayiu. Jantnu'u-i ñayiu, o najuen tnu'u-i mee-i, o kuxee ini-i. ²³Ntdaa xa u'u kee nde anu ñayiu, te kida xa ña io ndoo ka anu-i.

Īin ñadi'i n-jandixa Jesús

(Mt. 15:21-28)

²⁴Ijan n-kee Jesús jua'an-ia distrito Tiro, distrito Sidón. Ijan n-kiu-ia ĩin ve'e. Ña n-juini-ia xa tekutnu'u ñayiu xa tuu-ia ijan, ko ña n-kua'a xa kiva'a-ia. ²⁵Chi yachi n-tekutnu'u ĩin ñadi'i xa tuu-ia ijan. Ñu'u tachi u'u anu da'ya di'i-ña. N-xee-ña nuu tuu Jesús, n-xe juiin xiti-ña nuu-ia. ²⁶Te ñadi'i ja'an tnu'u griegu kuu-ña. Ñatu kuu-ña ñadi'i ñuu Israel, ñadi'i Sirofenicia kuu-ña. Te n-xijan-ña nuu Jesús xa kine'e-ia tachi u'u anu da'ya di'i-ña. ²⁷N-xia'an-ia:

—Ditna ka kada-r xa kax koio ñayiu ñuu Israel. Ñatu xiniñu'u, nux tñii-r xa ka xaxi ñayiu mee-r, xa dajane-r nuu ti-ina.

²⁸N-xia'an-ña:

—Joon, dito. Ko ti-ina nukoo ka'a mexa, xax koio-ti pedazu kuechi nungoio, hora ka xaxi dichi kuechi io ve'e.

²⁹N-xia'an-ia:

—Xaxe'e xa du'a n-ja'an-n, juan nu'u ve'e-n vitna. Xá n-kee tachi u'u anu da'ya di'i-n.

³⁰Te juan nu'u-ña ve'e-ña. Na n-naxee-ña, n-nani'i-ña da'ya-ña. Kaa-i nuu xito-i ndetatu-i, chi xá n-kee tachi u'u n-ñu'u anu-i.

N-ndadava'a Jesús ĩin se ña ja'an te do'o-s

³¹N-kee Jesús distrito Tiro, te n-ya'a-ia ñuu nani Sidón. Ijan n-xikonuu-ia distrito Decápolis, xa xee-ia nde ndute ka'nu nani Mar Galilea. ³²Ijan xndeka ñayiu ĩin se ku'u nuu tuu-ia. Se do'o kuu-s, te diuni ñatu ja'an va'a-s. N-ka xijan-i-ia xa kajan ndodo-ia nda'a-ia se ku'u, xa ndadava'a-ia-s. ³³N-dandoo-ia ñayiu jan, te ndeka diin-ia se ku'u jua'an. Diki nda'a-ia n-tnii-ia yau do'o-s, te xi'in diki nda'a-ia n-xajan-ia dii-ia yaa-s. ³⁴Nukonde'a-ia andiu, n-xenu ini-ia, te n-xia'an-ia:

—iEfata! (Tnu'u juini kachi: iNa najaan do'o-s!)

³⁵Hora ijan ni n-ndva'a-s. N-teku-s te n-ndva'a yaa-s, te kaxi n-naja'an-s. ³⁶Te n-ta'u tñiu Jesús xa maxku najani koio ñayiu jan nax n-kuu. N-ta'u tñiu-ia xa maxku ja'an koio-i, ko kue'e ka n-ka ja'an-i. ³⁷N-ka yu'u-i te n-ka kuvete-i. N-ka xia'an nuu tna'a-i:

—Va'a kida-ia ntdaa. Kida-ia xa nukonini ñayiu do'o, te kida-ia xa naja'an ñayiu ñatu ja'an.

N-kida Jesús xa n-xaxi koon mil ñayiu

(Mt. 15:32-39)

8

Kiu ijan n-ka taka kue'e xa kue'e ñayiu nuu tuu Jesús. Te

ña tuu nax kax koio-i io. N-kana Jesús se dakua'a-ia, te n-xia'an-ia:

²—Kundau ini-r ñayiu ya'a. Xá n-kuu uni kiu xtuu-i xi'in-ro ya'a, te ña tuu nax kax koio-i io. ³Nux tunda'a-r-yi nu'u koio-i ve'e-i, te ma kaxi-i, te kuita koio-i doko ichi, chi dava-i yo xika vaxi-i.

⁴N-ka ja'an se dakua'a-ia:

—¿Ndexu ni'i-ro tila xa kax koio-i?, chi ñayo ñayiu io ya'a.

⁵N-xijan tnu'u-ia:

—¿Nada tila io?

N-ka ja'an-s:

—Uxa.

⁶N-ta'u tniu-ia xa na nkoo koio ñayiu nuu ñu'u ijan. N-tñii-ia uxa tila jan, te n-xia'an-ia xa n-kuta'u-ia nuu lanyuux. N-ta'u dava-ia tila, te n-xia'an-ia nuu se dakua'a-ia, xa na dakee xio-s, xa kax koio ñayiu. N-ka dakee xio-s tila nuu ntdaa ñayiu jan. ⁷Diuni n-xio uni koon chaka kuechi. N-xia'an Jesús xa n-kuta'u-ia nuu lanyuux, te n-ja'an-ia xa na dakee xio-s chaka tuku. ⁸Te va'a n-ka xaxi ntdaa ñayiu jan. Te n-ka naje'en se dakua'a-ia pedazu ndoo ka. Uxa yika na'nu n-ka dachitu-s. ⁹Te naxa koon mil ñayiu n-ka xaxi kiu ijan. Te n-tunda'a Jesús ñayiu jan juan nu'u koio-i ve'e-i. ¹⁰Te n-keé mee-ia xi'in se dakua'a-ia barcu, te n-ka xee-s distrito Dalmanuta.

Se fariseu, n-ka juini-s xa kada Jesús iin milagru

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹Te ijan n-ka xee se fariseu, te n-ka kixe'e-s xa jantna'a tnu'u-s xi'in Jesús. N-ka juini-s xa kada-ia iin milagru, iin seña vaxi nde andiu. Ka xitotnuni-s-ia.

¹²N-xenu ini-ia, te n-ja'an-ia:

—¿Nax kuu xa ka xijan ñayiu ya'a iin milagru? Xandaa kuu xa ja'an-r. Nuu ñayiu ya'a, ma dande'a-r-yi ni iin.

¹³Te n-dandoo-ia se fariseu jan. Inka vuelta n-keé-ia barcu, te n-xee-ia nde inka lado yu'u ndute ka'nu jan.

Xa ka kida se fariseu

(Mt. 16:5-12)

¹⁴Te n-ka ndunaa se dakua'a-ia xa kane'e-s tila ji'in. Idini tila ne'e-s xiti barcu jan. ¹⁵Te n-ta'u tniu Jesús:

—Koo koio cuedado. Ñatu xiniñu'u levadura se fariseu, ni levadura se kunxa'nu ka Herodes.

¹⁶Te n-ka ja'an-s nuu iin-s nuu inka-s:

—Du'a ja'an-ia xaxe'e xa ña tuu na tila ne'e-ro.

¹⁷Te n-teku Jesús nax n-ka ja'an-s, te n-xia'an-ia:

—¿Nax kuu xa ka ndatnu'u-n xa ña tuu na tila ne'e-n? ¿Ta kutnuni ka ini-n a? ¿Ñatu juini-n xa kutnuni ini-n? ¹⁸¿Io nduchi nuu-n, ko ña xnde'a va'a-n a? ¿Io do'o-n, ko ña xnini va'a-n a? ¿Ñatu xna'a-n nax n-kuu a? ¹⁹Na n-ta'u dava-r o'on tila, na n-ka xaxi o'on mil seyii, te, ¿nada yika n-chitu pedazu ndoo ka n-ka nakueka-n?

N-ka ja'an-s:

—Uxi uu.

²⁰—Te na n-ta'u dava-r uxa tila, na n-ka xaxi koon mil ñayiu, te, ¿nada yika n-chitu pedazu ndoo ka n-ka nakueka-n?

N-ka ja'an-s:

—Uxa.

²¹N-xia'an-ia nuu-s:

—Te dani, čta ña'a ka kutnuni ini-n a?

**N-ndadava'a Jesús iin se
kuaa ñuu nani Betsaida**

²²Te ijan n-ka xee-s ñuu nani Betsaida. Ijan xndeka ñayiu iin se kuaa nuu tuu Jesús. N-ka xijan-i-ia xa tenee-ia nda'a-ia nduchi nuu-s.

²³N-tñii-ia nda'a-s, te ndeka-ia-s jua'an nde yuñuu. Ijan n-xajan-ia dii-ia nduchi nuu-s, te n-tenee-ia nda'a-ia nuu-s. N-xijan tnu'u-ia-s: —¿Nukonde'a-n ita'u a?

²⁴Nde'a-s, te n-ja'an-s:

—Nde'a-da seyii. Ná xndaa yutnu xndaa-s, ko ka xikonuu-s.

²⁵İnka vuelta n-tenee-ia nda'a-ia nduchi nuu-s, te n-kida-ia xa nukonde'a-s. N-ndva'a-s, te nukonde'a kaxi-s ntadaa, nde xika.

²⁶N-tunda'a-ia-s xa nu'u-s ve'e-s. N-xia'an-ia:

—Maxku ndiu-n ñuu katuu ya'a vitna. Maxku najani-n nuu ni iin ñayiu ya'a nax n-kuu.

**N-ja'an Spedru xa Jesús kuu Ia
n-tunda'a Ianyuux**

(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

²⁷Te n-kee Jesús xi'in se dakua'a-ia jua'an-ia ntadaa ñuu kuechi xndatuu yatni Cesarea Filipino. Ichi ijan n-xijan tnu'u-ia se dakua'a-ia:

—¿Ndesee kuu-r ka ja'an ñayiu?

²⁸N-ka ja'an-s:

—Ka ja'an-i xa Sua Bautista kuu-n. Ka ja'an inka ñayiu xa Elías kuu-n. Te inka-i ka ja'an xa iin se xian tnu'u tnu'u Ianyuux nuu ñayiu xá n-kuu kue'e kuia kuu-n.

²⁹N-xijan tnu'u-ia:

—Te mee-n, čndese kuu-r ka ja'an mee-n?

N-xia'an Spedru:

—Ndixi kuu Cristu. Ia n-tunda'a Ianyuux kuu-n.

³⁰N-ta'u tñiu-ia nuu-s xa maxku ja'an koio-s nuu ni iin ñayiu jundu kuu-ia.

N-xio xa kuú Jesús

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³¹Te n-kixe'e-ia xa dakua'a-ia-s xa Se kuu ñani tna'a ñayiu, io xa kue'e vida ya'a-s. N-ja'an-ia xa ma jandixa ña'a sexa'nu ka taxnuni nuu ñayiu Israel. Ni dutu ka taxnuni, ni se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés, ma jandixa ña'a koio-s. N-ja'an-ia xa ka'ni ña'a koio-s, te nuu uni kiu nandoto-ia.

³²Kaxi n-ja'an-ia. Xijan kuu xa n-kee diin Spedru xi'in-ia jua'an-s, te n-kixe'e-s xa kudeen-s nuu-ia, chi ña n-juini-s xa du'a koo. ³³Ko n-nkonenuu Jesús te n-nukonde'a-ia se dakua'a-ia, te n-kudeen-ia nuu Spedru. N-xia'an-ia:

—iXiko juini, Satanás! Ñatu chinuu-n xa juini Ianyuux. Diko ni xa xani ini seyii xani ini mee-n vitna.

³⁴N-kana-ia kue'e ñayiu jan xi'in se dakua'a-ia, te n-xia'an-ia:

—İin seyii, nux juini-s xa kunduu-s xi'in mee-r, ma kua'a kada-s xa juini mee-s. Kuu ná kuu xa doko-s curuxi nuu kuú-s. Io xa kande ini-s xa juini mee-s, xa kada-s ná kida mee-r.

³⁵Dava'a nga ñayiu juini xa kada-i xa juini mee-i, ma kutuu va'a-i. Ko nux kande ini-i xa juini mee-i, xa jandixa ña'a-i mee-r te juña tnu'u-i tnu'u va'a Ianyuux nuu ñayiu, te

kutuu va'a-i. ³⁶Chi, ñnax va'a nux ni'i ññayiu ntdaa xa io ññayiu, ko du'a chiya'u-i ntdaa xa kuu-i xi'in nde anu-i dakuia-i? ³⁷Chi, ñnax juña'a-i xa najueen-i anu-i? Ña tuu. ³⁸Ná kuu ñadi'i dandoo yii-ña kuu ñayiu xtuu vitna. Meni xa u'u ka kida-i. ññ seyii, nux kujanuu-s xaxe'e mee-r xi'in tnu'u-r nuu ñayiu ya'a, te dani kujanuu mee-r xaxe'e mee-s, hora na ndixi-r xi'in xa taxnuni Taa-r. Se kuu ñani tna'a ñayiu kuu-r, te ndixi-r xi'in ángel, ia ka xinokuechi nuu lanyuux.

9 N-ja'an Jesús:
—Xandaa kuu xa ja'an-r.
Dava ñayiu nujuiin ya'a, ma kuú-i nde jini-i xa taxnuni lanyuux. Jini koio-i xa Ia kunxa'nu ka kuu-ia te taxnuni-ia ññayiu.

N-ka xo nde'a se dakua'a Jesús xadiñu-ia

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

²Nuu iñu kiu, ndeka Jesús Spedru xi'in Jacobo xi'in Sua jua'an. Ndruni ni-s ndeka ña'a-ia jua'an, nde diki yuku dujun. Ijan nini xnde'a-s, te n-nadama lanyuux Jesús. Danaa, diñu xa diñu nuu-ia, te diñu xa diñu ññi-ia. ³Ná kaa yu'a yodo diki tnduu kaa da'ma-ia. Kuixi xa kuixi, te diñu xa diñu. Ña tuu ni ññ xa kiya ná kiya da'ma-ia hora ijan. ⁴Danaa, n-nujuiin ndi Elías xi'in ndi Moisés ijan. Ndatnu'u-s xi'in Jesús. ⁵N-ja'an Spedru nuu Jesús:

—Maestru, inaka va'a xa tuu-ro ya'a! Na kadava'a koio-da uni ve'e todo. ññ ve'e mee-n, ññ ve'e Moisés, ññ ve'e Elías.

⁶Chi ña n-kutnuni ini Spedru nax n-ja'an-s, chi yo n-ka yu'u-s,

ndruni-s. ⁷Ijan nuu vikó, te n-chida'u ña'a vikó jan ntdaa-s. Xiti vikó jan n-ka teku-s tnu'u:

—Se ya'a kuu Da'ya mani-r.
Kunini koio-n nax ja'an-s.

⁸Hora ijan ni n-ka xo nde'a-s nitu'u lado ijan, ko ña n-ka xini ka-s ni Elías ni Moisés. Menga Jesús nujuiin xi'in-s ijan.

⁹Nini ka nuu-s yuku, te n-ta'u tniu-ia xa maxku najani-s ni ññ nuu ñayiu nax n-ka xini-s. Nde na ya'a xa nandoto Se kuu ñani tna'a ñayiu, dada najani koio-s ntdaa xa n-ka xini-s. ¹⁰Xijan kuu xa ña n-ka ja'an-s ni ññ. Diko ni n-xijan tnu'u tna'a-s nax juini kachi xa kuú-ia te nandoto-ia. ¹¹N-ka xijan tnu'u-s Jesús:

—¿Nakuenda ka ja'an se tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés xa io xa ki'na ka Elías ndixi?

¹²N-xia'an-ia:

—Xandaa kuu xa ki'na ka ndixi Elías xa ndadava'a-s ntdaa. Te ja'an tnu'u lanyuux xa kue'e vida ya'a Se kuu ñani tna'a ñayiu, te ja'an ñayiu xa ña ndoñu'u ña'a-i. ¹³Ko ja'an-r nuu mee-n xa xá n-ndixi Elías. Te n-ka kida ñayiu Elías ntdaa xa n-ka juini mee-i. Nani yodotnuni tnu'u lanyuux, dani n-ka kida-i-si.

N-ndadava'a Jesús ññ seluchi

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴Juan nu'u Jesús xi'in ndruni se dakua'a-ia, nde nuu xtuu dava ka se dakua'a-ia. Ijan n-ka xini-s kue'e xa kue'e ñayiu naduku nduu nuu-s. Se tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés, n-ka jantna'a tnu'u-s xi'in se dakua'a Jesús. ¹⁵Na n-ka xini ñayiu jan Jesús, te n-ka yu'u-i. N-ka

kendava-i jua'an-i nuu-ia, te n-ka ja'an-i xa vanga takuu-ia. ¹⁶N-xijan tnu'u-ia-i:

—¿Nax ka jantna'a tnu'u-n xi'in-s?

¹⁷Te iin se nujuiin me'ñu ñayiu jan n-ja'an:

—Maestru, ndeka-da da'ya yii-da vaxi nuu-n. Ñu'u ña'a tachi u'u, te ña ja'an-s. ¹⁸Dava'a nga nuu tñii ña'a-i, te dajane ña'a-i nuu ñu'u. Xido t-iñu yu'u-s, te xax ndodo tna'a nu'u-s, te nde'e nduyutnu-s. Xá n-xijan-da nuu se dakua'a-n xa kine'e-s-yi, ko ña n-ka kua'a-s.

¹⁹N-ja'an Jesús:

—Ñayiu ña jandixa ka kuu-n.

¿Nada ka kiu io xa kutuu-r xi'in-n?

¿Nada ka kiu io xa kundetu kuee-r xaxe'e-n?

N-xia'an-ia nuu taa seluchi jan:

—Taxi-s.

²⁰Te ndeka-s seluchi nuu-ia. Hora n-xini tachi u'u Jesús, loko nde'e n-daxiyi'i-i-si. N-ndua seluchi nuu ñu'u, te n-tuni'na-s, te n-xido t-iñu yu'u-s. ²¹N-xijan tnu'u Jesús taa seluchi jan:

—¿Nada kuia n-kuu ku'u-s kue'e ya'a?

N-ja'an taa seluchi:

—Nde na luchi-s. ²²Kue'e vuelta n-dajane ña'a-i nuu ñu'u koko a nuu ndute, xa ka'ni ña'a-i. Ko nux kua'a-n, chindee ña'a-n xaxe'e-s. Kundau ini ña'a-n, mee-da xi'in mee-s.

²³N-xia'an Jesús:

—Nux kua'a-n xa jandixa-n. Nu ñayiu jandixa Ianyuux, kua'a-ia xa kada-ia ntdaa.

²⁴N-kana taa seluchi jan:

—iJandixa-da! Chindee ña'a-n xa na jandixa ka-da.

²⁵N-xini Jesús xa ka taka kue'e xa kue'e ka ñayiu ijan, te n-kudeen-ia nuu tachi u'u jan. N-ja'an-ia:

—Tachi u'u do'o, tachi u'u ña ja'an, ta'u tñiu ña'a mee-r. iTa kee seluchi de! Te maxku ndiu ka-n-si.

²⁶N-kana xee tachi u'u jan, te n-kida-i xa n-xiyi'i ka seluchi, te n-kee-i. Katuu seluchi ná katuu ndiyi, te n-ka ja'an kue'e ñayiu jan xa n-xi'i-s. ²⁷Ko n-tñii Jesús nda'a-s, te n-ndone'e-ia-s. Ijan n-ndojuuin-s.

²⁸Ijan dada n-kiu Jesús ve'e, te n-ka xijan tnu'u se dakua'a-ia:

—¿Nakuenda ña n-ka kua'a-da xa kine'e-da tachi u'u seluchi jan?

²⁹N-xia'an-ia:

—U'u kuu xa kine'e koio-n tachi u'u ya'a. Io xa kajan ta'u-n, te ma kaxi-n xa kune'e ii-n, dada ndaku-n.

Vuelta kuu uu n-ja'an Jesús xa io xa kuú-ia

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

³⁰Ijan n-kee-ia xi'in se dakua'a-ia, te n-ya'a-ia xi'in-s distrito Galilea. Te ña n-juini-ia xa jini ña'a ñayiu ijan. ³¹Chi n-dakua'a-ia se dakua'a-ia. N-xia'an-ia:

—Iin seyii, diko-s Se kuu ñani tna'a ñayiu nuu se ka'ni-s. Ka'ni koio-s-si, te nuu uni kiu nandoto-s.

³²Ko se dakua'a-ia, ña n-ka kutnuni ini-s tnu'u-ia. Te n-ka yu'u-s xa kajan tnu'u-s-ia.

Se dakua'a Jesús, n-ka jantna'a tnu'u-s ndeda iin-s kunxa'nu ka

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³N-xee-ia xi'in-s ñuu nani Capernaum. Na n-xo tuu-ia ve'e, n-xijan tnu'u-ia-s:

—¿Nax n-ka jantna'a tnu'u-n ichi?

³⁴Ko ña n-ka ja'an-s ni iin. Chi ichi n-ka jantna'a tnu'u-s ndeda mee-s kunxa'nu ka. ³⁵N-nukoo Jesús ijan, te n-kana-ia n-uxi uu se dakua'a-ia, te n-xia'an-ia-s:

—Īn ñayiu, nux juini-i xa kunxa'nu ka-i, io xa ku kuu-i ná kuu ñayiu ndijun da'u ni nga nuu nttaa ñayiu. Io xa junukuechi-i nuu nttaa ñayiu.

³⁶N-tñi Jesús nda'a iin seluchi nujuin ijan. N-xantuu-ia-s me'ñu nttaa-s, te n-nundee-ia-s. N-ja'an-ia:

³⁷—Īn ñayiu, nux kueba va'a-i idini seluchi, kuu ná kuu seluchi ya'a, xaxe'e mee-r, dani kueba ña'a va'a-i mee-r tuku. Te nux kueba va'a-i mee-r, dani kueba va'a-i Ia n-tunda'a ña'a mee-r vaxi.

N-ja'an Jesús: “Īn seyii, nux ña xini u'u ña'a-s, dani chindee ña'a-s”

(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

³⁸N-xia'an Sua:

—Maestru, n-ka xini-da iin se kine'e tachi u'u ñu'u anu ñayiu. N-ja'an-s xa kine'e-s-yi xi'in xa taxnuni mee-n, ko ña kunduu-s xi'in-ro. N-ka ta'u tniu-da-s xa maxku du'a kada ka-s, chi ña kunduu-s xi'in-ro.

³⁹Ko n-ja'an Jesús:

—Maxku ja'an ka-n xa maxku kada-s. Chi iin seyii, nux kada-s milagru xi'in xa taxnuni mee-r, te dada ma kua'a-s xa yachi kui'a ja'an ña'a-s mee-r. ⁴⁰Chi iin seyii, nux ña xini u'u ña'a-s, dani chindee ña'a-s. ⁴¹Dava'a nga ñayiu taxi iin yaxi ndute mee-n, xaxe'e mee-r, te chiya'u-r-yi. Xandaa kuu xa ja'an-r. Nux taxi-i idini yaxi ndute na ko'o mee-n xaxe'e xa kunduu-n xi'in

Cristu, nuncas ma kuita xa ni'i-i ta'u-i.

“Maxku kada koio ka-n xa u'u”

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴²Īn seluchi jandixa ña'a mee-r, nux kada iin ñaylu xa kada-s kuechi, te va'a ka xa n-ka dakeé seyii ñayiu jan nuu ndute ka'nu n-kuu. Va'a ka xaxe'e ñayiu jan nux iin yodo molinu, iin yodo yo vee, ñu'u dujun-i, te dakeé koio-s-yi nuu ndute ka'nu, te kuú-i n-kuu.

⁴³Nux na kada nda'a-n xa kada-n kuechi, ka'nde-n. Va'a ka xaxe'e-n xa idini nda'a-n koo, te kiu-n nuu kutuu va'a-n kuia ma jin ndi'i, dada xa io nduu nda'a-n, te ji'in-n andea nuu ñu'u koko nuncas ma nda'va. ⁴⁴Andea ma kuú tndaku ka xaxi kuñu ñayiu, te nuncas ma nda'va ñu'u. ⁴⁵Nux na kada xe'e-n xa kada-n kuechi, ka'nde-n. Va'a ka xaxe'e-n, xa idini xe'e-n koo, te kiu-n nuu kutuu va'a-n kuia ma jin ndi'i, dada xa io nduu xe'e-n te dakeé ña'a-ia andea nuu ñu'u koko nuncas ma nda'va. ⁴⁶Andea ma kuú tndaku ka xaxi kuñu ñayiu, te nuncas ma nda'va ñu'u. ⁴⁷Nux na kada nduchi nuu-n xa kada-n kuechi, tava-n. Va'a ka xaxe'e-n, xa idini nduchi nuu-n koo, te kiu-n nuu taxnuni lanyuux, dada xa io nduu nduchi nuu-n te dakeé ña'a-ia andea. ⁴⁸Andea ma kuú tndaku ka xaxi kuñu ñayiu, te nuncas ma nda'va ñu'u.

⁴⁹Chi'i-ro ñií nttaa xa doko-ro nuu lanyuux. Ná kuu ñií jan kuu xa kue'e vida ya'a-n ñuñayiu ya'a. Diuni ná kuu ñu'u koko, kuu xa kue'e vida ya'a koio-n ñuñayiu

ya'a. ⁵⁰Ná kuu ñíí kuu mee-n. Va'a xiniñu'u ñíí. Ko nux ñatuka ede, ¿nax kada-n xa nduu ede inka vuelta? Xijan kuu xa, io xa ku kuu koio mee-n ná kuu ñíí va'a, ñíí ede, nini xtuu-n ñuñayiu ya'a. Io xa kutuu mani-n iin-n xi'in inka-n.

Maxku kada ni iin ñayiu xa dandoo tna'a iin seyii xi'in ñadi'i-s

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

10 Ijan n-kee Jesús, te n-xee-ia distrito Judea nde inka lado de'va Jordán. N-ka taka kue'e xa kue'e ñayiu ijan, te inka vuelta n-kixe'e Jesús xa dakua'a-ia-i. ²N-ka kuyatni se fariseu, xa kototnuni-s-ia, te n-xijan tnu'u-s-ia:

—¿Vatuka xa dandoo iin seyii ñadi'i-s, a ña'a u?

³N-xia'an-ia:

—¿Nax n-ta'u tniu Moisés?

⁴N-ka xia'an-s:

—N-xejeon Moisés xa kadava'a iin seyii iin tutu xa dandoo-s ñadi'i-s.

⁵N-xia'an Jesús:

—Xaxe'e xa unu xee ini-n n-kidava'a Moisés tnu'u ta'u tniu ya'a. ⁶Ko ki'na nuu, na n-kidava'a Ianyuux ntdaa xa io, “n-kidava'a-ia seyii xi'in ñadi'i”. ⁷“Xijan kuu xa dandoo seyii taa-s, di'i-s, xa kutuu-s xi'in ñadi'i n-tnunda'a xi'in-s. ⁸Te mee-s xi'in ñadi'i-s, nduu-s xi'in-ña, kuu idini ñayiu. Ñatuka kuu-s uu ñayiu, chi idini ñayiu n-nduu-s.”

⁹N-kida Ianyuux xa idini ñayiu ka kuu-s, te xijan kuu xa maxku kada ni iin ñayiu xa dandoo tna'a-s.

¹⁰Inka vuelta xiti ve'e, n-ka xijan tnu'u se dakua'a Jesús nax juini kachi tnu'u n-ja'an-ia.

¹¹N-xia'an-ia:

—Nux dandoo iin seyii ñadi'i-s, te natnunda'a-s xi'in inka ñadi'i, kida-s kuechi nuu ñadi'i ki'na nuu. ¹²Te nux dandoo iin ñadi'i yii-ña, te natnunda'a-ña xi'in inka seyii, diuni kida-ña kuechi tuku.

N-ja'an Jesús: “Juejoon koio-n xa kix koio sekuechi, dichi kuechi nuu mee-r”

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³Te ijan xndeka ñayiu sekuechi xi'in dichi kuechi nuu Jesús, xa kajan ndodo-ia nda'a-ia diki-s. Ko se dakua'a-ia n-ka kudeen nuu ñayiu jan. ¹⁴Na n-xini Jesús nax ka kida se dakua'a-ia, n-kiti ini-ia. N-xia'an-ia:

—Juejoon xa na kix na'i sekuechi, dichi kuechi nuu mee-r, maxku kudeen ka-n nuu ñayiu de. Chi ná kuu sekuechi, dichi kuechi ya'a, da kuu ñayiu kutuu va'a nuu taxnuni Ianyuux. ¹⁵Xandaa kuu xa ja'an-r. Io xa ku kuu koio ñayiu ná kuu sekuechi, dichi kuechi ya'a. Ndeda iin ñayiu ma juejoon xa taxnuni Ianyuux anu-i, nuncas ma kua'a-i xa kutuu va'a-i xi'in Ianyuux.

¹⁶N-nundee-ia sekuechi xi'in dichi kuechi jan, te n-xajan ndodo nda'a-ia diki-s, te n-xia'an-ia:

—Na kada Ianyuux xa kutuu va'a koio-n ntdaa-n.

N-ndatnu'u Jesús xi'in iin se kuika

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷Na n-kee Jesús xa ji'in-ia, te xino iin seyii vaxi ichi ijan. N-xe juiin xiti-s nuu Jesús, te n-xijan tnu'u-s:

—Maestru va'a, ¿nax kada-da xa ni'i-da xa kutuu-da xi'in Ianyuux kuika ma jiin ndi'i?

¹⁸N-xia'an Jesús:

—¿Nakuenda ja'an-n xa va'a mee-r? Ni iin ñayiu ña va'a. Idini lanyuux va'a. ¹⁹Va'a xini-n tnu'u n-ta'u tniu Moisés: “Maxku ka'ni-n ndiyi. Maxku dandoo-n ñadi'i-n xa kidi-n xi'in inka ñadi'i. Maxku du'u-n. Maxku tekuechi-n ñayiu tnu'u ña ndaa. Maxku danda'u-n ñayiu. Koo xañu'u nuu taa-n, nuu di'i-n.”

²⁰N-xia'an-s:

—Maestru, ntdaa xa'a kida-da nde na luchu-da.

²¹Nde'a Jesús se ijan, te n-xemani-ia-s, te n-ja'an-ia:

—Idinga xa io xa kada-n. Jua'an, te diko-n ntdaa xaxii-n, te juña'a-n nuu ñayiu kunda'u. Te ni'i-n xa va'a ka andiu. Ne'e, te doko-n curuxi, ná doko iin seyii curuxi-s xa kuitakaa-s, te kunduu-n xi'in mee-r.

²²Ko se ijan, na n-teku-s tnu'u Jesús, te yo n-kuko'yo ini-s. Thau ini-s jua'an-s, chi kue'e xaxii-s io.

²³Nde'a Jesús nuu ntdaa se dakua'a-ia xtuu ijan, te n-xia'an-ia:

—Naka u'u kua'a se kuika xa xee-s nuu taxnuni lanyuux.

²⁴Te n-ka yu'u se dakua'a-ia xaxe'e tnu'u-ia. Inka vuelta n-ja'an-ia:

—Da'ya-r, naka u'u kua'a ñayiu neva'a kue'e xaxii-i, xa kiu-i nde nuu taxnuni lanyuux. ²⁵Yo u'u xa ya'a kiti nani camello yau yiki kiku, ko u'u ka xa kiu iin se kuika nde nuu taxnuni lanyuux.

²⁶Loko n-ka yu'u se dakua'a-ia. N-ka xijan tnu'u tna'a-s:

—Xijan kuu xa, ¿jundu kua'a xa dakaku-i mee-i, xa ma ji'in-i andea?

²⁷N-nukonde'a Jesús se ijan, te n-xia'an-ia:

—Meni mee ñayiu, ña kua'a-i xa dakaku-i mee-i, ko lanyuux, joon, kua'a-ia xa dakaku-ia-i. Chi ntdaa xa kua'a lanyuux xa kada-ia.

²⁸N-kixe'e Spedru xa ja'an-s nuu-ia:

—Mee-da, n-ka dandoo-da ntdaa, xa kunduu-da xi'in mee-n.

²⁹N-xia'an Jesús:

—Xandaa kuu xa ja'an-r. Iin seyii, nux n-dandoo-s ve'e-s a ñani-s a ku'a-s a di'i-s a taa-s a ñadi'i-s a da'ya-s a xaxii-s, xaxe'e mee-r xi'in xaxe'e tnu'u lanyuux, te kue'e ka natnii-s. ³⁰Nde iin cientu ka ve'e, ñani-s, ku'a-s, di'i-s, da'ya-s, xaxii-s natnii-s, juini ka kida u'u ña'a ñayiu mee-s. Antecas xa ndixi mee-r, natnii-s ntdaa xijan, te na ndixi-r, kutuu va'a-s xi'in lanyuux kuia ma jin ndi'i. ³¹Kue'e ñayiu xndodo nuu vitna, ko kiu ijan diu-i nukuitandijun koio. Te ñayiu xndijun koio vitna, diu-i nujuindodo nuu koio kiu ijan.

Vuelta kuu uni n-ja'an Jesús xa io xa kuú-s

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³²Te ka xika Jesús xi'in se dakua'a-ia jua'an ichi xe xee nde ñuu Jerusalén. Ndodo nuu Jesús, te n-ka yu'u se dakua'a-ia. Xndijun-s-ia, te n-ka yu'u-s. Inka vuelta ndeka diin-ia n-uxi uu se dakua'a-ia jua'an, te n-kixe'e-ia xa ja'an-ia nuu-s nax ya'a-ia.

³³N-xia'an-ia:

—Vitna, jin xee-ro Jerusalén, te diko iin seyii Se kuu ñani tna'a ñayiu, nuu dutu ka taxnuni, xi'in se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés. Ta'u tniu koio-s xa kuú Se

kuu ñani tna'a ñayiu, te kandeka ña'a-s ji'in nuu ñayiu ña ka kuu ñayiu Israel. ³⁴Kada koio ñayiu ña ka kuu ñayiu Israel xa januu, te tudii ña'a koio-i. Chirrión ñii janña'a-i, te ka'ni ña'a-i. Ko nuu uni kiu, nandoto-s.

Jacobo xi'in Sua, n-xijan-s xamani Jesús

(Mt. 20:20-28)

³⁵Ijan dada, n-ka kuyatni Jacobo xi'in Sua nuu Jesús. Da'ya yii Zebedeo ka kuu-s. Te n-ka ja'an-s: —Maestru, ka juini-da xa kada ña'a-n dava'a nga xa kajan-da nuu-n.

³⁶N-xia'an-ia:

—¿Nax ka juini-n xa kada-r xaxe'e-n?

³⁷N-ka ja'an-s:

—Juejoon-n xa iin-da nkoo nda'a kua'a-n, te inka-da nkoo nda'a datni-n, hora na taxnuni-n.

³⁸N-xia'an-ia:

—Ña ka kutnuni ini-n nax ka xijan-n. ¿Kua'a-n xa kue'e vida ya'a koio mee-n, ná kue'e vida ya'a mee-r a? Xa kue'e vida ya'a mee-r, kuu ná kuu xa ko'o-r iin taxa ñu'u iin xa yo nde'e ua. Kuu ná kuu xa dajuendute ña'a se diko ña'a. ¿Kua'a-n xa kundee ini mee-n, nux du'a koo a?

³⁹N-ka xia'an-s:

—Joon, kua'a-da.

N-xia'an Jesús nuu-s:

—Xandaa kuu xa kue'e vida ya'a koio mee-n, ná kue'e vida ya'a mee-r. Nani kada ña'a koio-s mee-r, dani kada ña'a koio-s mee-n. Kuu ná kuu xa kada koio-s xa ko'o-n iin xa ua, te kuu ná kuu xa dajuendute ña'a koio-s mee-n tuku. ⁴⁰Ko ma

ja'an mee-r jundu nkoo nda'a kua'a-r, te jundu nkoo nda'a datni-r. Ntdaa xá io tu'a, te mee Taa-r ja'an jundu nkoo ijan.

⁴¹Na n-ka tekú uxi ka-s nax n-ka xijan Jacobo xi'in Sua nuu Jesús, te n-ka kixe'e-s xa kiti ini-s nuu-s.

⁴²N-kana Jesús uxi ka se ijan xa xee koio-s nuu-ia, te n-xia'an-ia:

—Xini-n nax ka kida se taxnuni nuu ñayiu ña ka kuu ñayiu Israel. Io xa koo koio ntdaa ñayiu xañu'u nuu-s. Ka kunuu-s nuu ñayiu. Se kunxa'nu ka ñayiu ña ka kuu ñayiu Israel, yo nde'e ka ta'u tni-u-s nuu ñayiu. ⁴³Ko mee-n, maxku du'a kada koio-n. Ndeda iin-n juini xa kunxa'nu ka-n, io xa junukuechi-n nuu ntdaa-n.

⁴⁴Ndeda iin-n juini xa juindodo nuu-n nuu ntdaa-n, io xa kadatni du'a-n nuu dava ka-n. ⁴⁵Nde Se kuu ñani tna'a ñayiu, ña n-kixee-s xa junukuechi ñayiu nuu mee-s. Chi n-kixee-s xa junukuechi mee-s nuu ñayiu. N-kixee-s xa chiya'u-s kuechi ñayiu. Kuú mee-s, xa maxku kuú koio ñayiu xi'in kuechi-i.

N-ndadava'a Jesús se kuua nani Bartimeo

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶Ijan n-kee-ia, te n-xee-ia xi'in se dakua'a-ia ñuu nani Jericó. Ijan n-ndee-ia xi'in se dakua'a-ia, te kue'e xa kue'e ñayiu. ñin xio ichi ijan nukoo iin seyii nani Bartimeo. Da'ya yii Timoteo kuu-s. Se kuua kuu-s, te xijan nda'u-s ñayiu ka ya'a ichi ijan. ⁴⁷Na n-teku-s xa ya'a Jesús, se Nazaret, ichi ijan, n-kixe'e-s xa kana xee-s. N-ja'an-s: —iJesús, da'ya dana se kunxa'nu ka David, kundau ini ña'a-n!

⁴⁸N-ka kudeen kue'e ñayiu jan nuu-s, xa maxku kana ka-s, ko ni'i ka n-kana xee-s:

—iDa'ya dana se kunxa'nu ka David, kundau ini ña'a-n!

⁴⁹Nujuiin Jesús, n-xia'an-ia:

—Kana-s, na kixi-s.

N-ka kana-s se kuua. N-ka ja'an-s:

—Koo ka'nu anu-n. Chi kana ña'a-ia mee-n.

⁵⁰N-dajane-s doo-s, te tunga n-ndojuiin-s, xa xee-s nuu Jesús.

⁵¹N-ja'an Jesús nuu-s:

—¿Nax juini-n xa kada-r xaxe'e-n?

N-xia'an se kuua:

—Maestru, juini-da xa nukonde'a-da.

⁵²N-xia'an Jesús nuu-s:

—Juan nu'u ve'e-n. Xaxe'e xa jandixa ña'a-n, n-ndva'a-n vitna.

Hora ijan ni n-nukonde'a-s, te n-xe kuitandijun-s Jesús jua'an ichi.

N-kiu Jesús ñuu nani Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

11 Te n-kuyatni Jesús, xi'in se dakua'a-ia, ñuu Jerusalén.

N-xee-ia xi'in-s ñuu nani Betfagé

xi'in ñuu nani Betania. Ñuu jan

katuu ndi'i xe'e Yuku Yutnu

Olivo. Ijan n-tunda'a Jesús uu se

dakua'a-ia jua'an-s. ²N-ja'an-ia:

—Jua'an koio ñuu katuu ichi ji'in-ro. Hora na kiu-n ñuu ijan, te jini-n iin burru luchu ndijun ijan. Ni iin ñayiu ta kodo ka-ti. Ndaxi-n-ti, te kandeka-n-ti kixi. ³Nux xijan tnu'u ñayiu jan nakuenda ndaxi-n-ti, te ja'an-n xa Xto'o-n ndoñu'u-ti te ma kukuee-ia xa natunda'a-ia-ti.

⁴Jua'an-s, te n-nani'i-s iin burru luchu ndijun yatni ye'e ijan. Nujuiin-ti ichi yata ve'e. N-ka nandaxi-s-ti.

⁵Dava ñayiu xnii ijan, n-ka xijan tnu'u-i:

—¿Nakuenda ka ndaxi-n burru de? ¿Nax ka kida-n?

⁶N-ka ja'an-s nax n-ta'u tniyu Jesús, te n-ka xejoon-i xa kandeka-s-ti ji'in.

⁷Xndeka-s-ti jua'an nuu Jesús. N-ka xajan-s doo-s yata-ti, te n-yodo-ia-ti.

⁸Te kue'e ñayiu, n-ka xajan-i doo-i ichi nuu n-xika-ia. Dava-i n-xa'nde nda'a yutnu kuii, te n-ka xajan-i-tnu nuu ichi. Du'a n-ka xio-i xañu'u nuu Jesús.

⁹Xee n-ka kana ñayiu xndodo nuu nuu Jesús. Te diuni xee n-kana ñayiu xndijun Jesús. N-ka ja'an-i:

—iHosanna! iNa kada lanyuux xa kutuu va'a se vaxi ya'a! iXi'in xa taxnuni lanyuux vaxi-s! ¹⁰iNa kada lanyuux xa taxnuni se vaxi ya'a, ná n-taxnuni taxa'nu tnetnu-ro David! iHosanna! iNa kuta'u-ro lanyuux!

¹¹N-kiu Jesús Jerusalén, te n-kiu-ia veñu'u. N-xini-ia ntdaa xa io ijan, te xá vax kunee. Xijan kuu xa n-kee-ia, jua'an-ia xi'in n-uxi uu se dakua'a-ia ñuu nani Betania.

N-ja'an u'u Jesús nuu yutnu higo

(Mt. 21:18-19)

¹²Kiu kuu uu n-ndee-ia xi'in se dakua'a-ia Betania, te n-kojon-ia.

¹³N-xini xika-ia iin yutnu higo. Io nda'a kuii-tnu. N-kuyatni-ia-tnu, xa ni'i-ia xavidi-tnu xa kaxi-ia. Na n-xee-ia xe'e yutnu, ña n-ni'i-ia ni iin xavidi-tnu.

Meni nda'a-tnu io. Chi ta juun ka nde'a-tnu. ¹⁴N-ja'an-ia nuu yutnu jan:

—Maxku juun ka ni inka xavidi. Maxku kaxi ka ni iin ñayiu xavidi-n nikava nikuita.

Te n-ka teku se dakua'a-ia nax n-ja'an-ia.

N-kine'e Jesús se ka xeen xi'in se ka diko

(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵Na n-naxee-ia xi'in se dakua'a-ia Jerusalén, n-kiu-ia veñu'u ka'nu, te n-kixe'e-ia se ka xeen xi'in se ka diko ijan. N-dajane-ia mexa se ka dama tvini, xi'in silla se ka diko data. ¹⁶Ña n-xejoon-ia se ka inka ñayiu maxku kane'e ndatniu-i ya'a veñu'u ka'nu. ¹⁷N-kixe'e-ia se dakua'a-ia ñayiu ijan. N-xia'an-ia: —¿Ñadu yodotnuni se ka ve'e Ianyuux kuu ve'e nuu kua'a ntdaa ñayiu se kajan ta'u-i nuu-ia u? Ko mee-n ka kida se ka ve'e Ianyuux kuu ná kuu yau ñadu'u.

¹⁸N-ka tekutnu'u dutu ka taxnuni, xi'in se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés, nax n-ja'an Jesús, te n-ka nduku-s mudu se ka ka'ni-s-ia. Chi n-ka yu'u-s nuu-ia, xaxe'e se ka n-dakua'a-ia kue'e se ka kue'e ñayiu, te n-ka tna ini-i tnu'u-ia. ¹⁹Na n-kunee, te n-kee Jesús, xi'in se dakua'a-ia, ñuu Jerusalén.

Xá n-yichi yutnu higo

(Mt. 21:20-22)

²⁰Ne'e datne, n-ka naya'a ntuku-s nuu nukoo yutnu higo jan, te n-ka xini-s se ka nde yo'o-tnu n-yichi.

²¹N-naja'an Spedru tnu'u Jesús, te n-xia'an-s-ia:

—iMaestru, jira! N-kida u'u-n yutnu higo ya, te n-yichi-tnu.

²²N-ja'an Jesús:

—Io se ka jandixa koio-n Ianyuux.

²³Xandaa kuu se ka ja'an-r. Nux ja'an iin ñayiu nuu yuku ya'a, se ka na dita Ianyuux yuku se ka na dake'e-ia

nuu ndute ka'nu, te du'a koo. Io se ka maxku ja'an-i xi'in anu-i, nux du'a koo se ka ña'a. Io se ka jandixa-i se ka koo ná n-ja'an-i, te du'a koo. ²⁴Xijan kuu se ka, ja'an-r se ka ntdaa se ka xijan ta'u-n, io se ka jandixa-n se ka xá n-tnii-n se ka xijan-n, te tnii-n. ²⁵Hora xijan ta'u-n, io se ka taxkanu ini-n ndeda iin ñayiu n-kida se ka u'u nuu mee-n. Te dada taxkanu ini ña'a Taa-r, Ianyuux tuu andiu, ntdaa kuechi mee-n. ²⁶Ko nux se ka taxkanu ini mee-n nuu ñayiu, te se ka taxkanu ini Taa-r, Ianyuux tuu andiu, kuechi mee-n tuku.

¿Jundu n-taxnuni se ka n-kida Jesús ntdaa se ka n-kida-ia?

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

²⁷Inka vuelta n-naxee Jesús xi'in se dakua'a-ia Jerusalén. Xikonuu-ia xiti veñu'u ka'nu. Ijan n-ka xee dutu se ka taxnuni, xi'in se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés, xi'in sexa'nu se ka taxnuni nuu ñayiu Israel. ²⁸N-ka xijan tnu'u-s-ia:

—¿Jundu n-taxnuni se ka kida-n ntdaa se ka kida-n? ¿Jundu xi'in se ka taxnuni kida-n se ka xa'a?

²⁹N-ja'an Jesús:

—Dani mee-r, kajan tnu'u ña'a-r iin tnu'u. Nux se ka ja'an koio-n, te ja'an mee-r jundu n-taxnuni se ka du'a kida-r. ³⁰—N-xijan tnu'u-ia—¿Jundu n-tunda'a Sua Bautista? ¿Ianyuux se ka ñayiu a? Kachitnuña'a-n.

³¹Se ijan n-ka kixe'e se ka xijan tnu'u-s:

—Nux ja'an-ro se ka n-tunda'a Ianyuux Sua, te ja'an se ka ya'a: “Xijan kuu se ka, ¿nax kuu se ka ña n-ka jandixa-n-si?” ³²Ko nux ja'an-ro se ka n-tunda'a seyii Sua, te, ¿nax koo?

Chi n-ka yu'u-s nuu kue'e xa kue'e ñayiu xyuku ijan, chi n-ka jandixa nttaa ñayiu xa xandaa kuu xa Sua n-kuu se xian tnu'u tnu'u lanyuux nuu-i. ³³Xijan kuu xa n-ka xia'an-s nuu Jesús:

—Ña ka xini-r.

N-ja'an Jesús:

—Dani mee-r, ma ja'an-r jundu n-taxnuni xa kida-r xa'a.

N-ja'an Jesús xa se ka taxnuni nuu ñayiu Israel, n-ka kida-s xa u'u

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

12 Te ijan n-kixe'e Jesús xa ja'an-ia iin tnu'u, xa dakua'a-ia ñayiu ijan:

—Iin seyii n-dakeé kue'e yutnu uva. N-kidava'a-s yu'a yuú. N-chixaku-s yutnu uva. N-kidava'a-s iin pozo ka'nu, nuu ki'ni-s ndudi uva. Te n-kidava'a-s iin ve'e yuú, iin ve'e dujun, xa junuu-s yutnu uva ijan.

'N-xajan ndee-s ñu'u yutnu uva nuu uni koon seyii, xa kadatniu koio-s nuu ñu'u-s, te mee-s n-kee-s. Jua'an-s iin ñuu xika. ²Na n-xee yoo xichi uva, n-tunda'a-s iin se xinokuechi nuu-s jua'an-s nuu se ka kidatniu nuu ñu'u-s, xa tñii-s uva xa kane'e-s nu'u nuu-s. ³Ko se ka kidatniu nuu ñu'u-s, n-ka tñii-s se xinokuechi jan. N-ka janña'a-s, te n-ka nakuijun ña'a-s. Ni iin xavidi yutnu uva, ña n-tñii xto'o-tnu. ⁴Ínka vuelta, n-tunda'a xto'o-tnu ínka se xinokuechi nuu-s nuu se ñunuu yutnu uva-s. N-ka janña'a-s, te n-ka ta'u-s diki-s. Kui'a n-ka ja'an-s nuu-s. ⁵Ínka ntuku se xinokuechi nuu-s, n-tunda'a ntuku-s. Se ijan, n-ka xa'ni-s. Te kue'e ínka-s.

Dava-s n-ka janña'a-s, te dava-s n-ka xa'ni ña'a-s.

⁶Ídinga seyii n-ndoo xi'in-s.

Da'ya mani-s kuu-s. N-tunda'a-s da'ya-s, ndijun nga-s jua'an, nuu se ka kidatniu nuu ñu'u-s. N-ja'an-s: “Koo koio-s xañu'u nuu da'ya-r.” ⁷Ko se ka kidatniu nuu ñu'u-s, n-ka ja'an nuu tna'a mee-s: “Se ya'a vaxi xa tñii-s nttaa xaxii xto'o-ro. iNa ji'in-ro! Ka'ni-ro-s, te ndoo mee-ro xi'in nttaa xaxii-s.” ⁸N-ka tñii ña'a-s, te n-ka xa'ni ña'a-s. N-ka dajane-s ndiyi yata yu'a yuú yutnu uva.

⁹Te n-xijan tnu'u Jesús:

—Xijan kuu xa, ¿nax kada xto'o ñu'u yutnu uva? Ji'in-s, te danaa-s se ka kidatniu nuu ñu'u-s. Juña'a-s ñu'u yutnu uva nuu ínka ñayiu.

¹⁰¿Ña n-ka ka'u-n tnu'u lanyuux a? Yodotnuni tnu'u lanyuux:

N-ka kidava'a seyii iin ve'e.

Iin yuú n-ka dajane-s iin xio.

Ña n-ka kutnuni ini-s xa yuú jan xá n-kaxí lanyuux xa kuu yuú ki'na nuu.

¹¹Du'a n-kida lanyuux, te kuu ná kuu xa nde'a-ro iin xa vii iin xa va'a ka.

¹²Te se n-ka tekunax n-ja'an Jesús, n-ka juini-s xa tñii-s-ia, ko n-ka yu'u-s nuu kue'e xa kue'e ñayiu xyuku ijan. Chi va'a n-ka kutnuni ini-s xa n-ja'an-ia tnu'u ya'a xaxe'e mee-s. N-ka dandoo-s-ia, te jua'an-s.

¿Vatuka xa chiya'u-ro tvini impuestu?

(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

¹³Ijan n-ka tunda'a-s dava se fariseu xi'in se partido Herodes

nuu tuu Jesús, xa kunini-s tnu'u-ia, xa tekuechi-s-ia. ¹⁴N-ka xee-s nuu nujuuin-ia, te n-ka ja'an-s:

—Maestru, ka xini-r xa se ndaa anu kuu-n, ña yu'u-n ni iin nuu ñayiu. Idini tnu'u ja'an-n nuu ndaa ñayiu. Tnu'u ndaa dakua'a-n ñayiu ichi Ianyuux. ¿Vatuka xa chiya'u-ro tvini impuestu xijan se kuu emperador, se nani César, a ña'a u? ¿Juña'a-ro, a ña'a u?

¹⁵Ko xini Jesús xa iin xa ja'an-s te inka xa kida-s. N-ja'an-ia:

—¿Nax kuu xa xitotnuni ña'a-n? Kane'e iin tvini ne'e, na kunde'a-r.

¹⁶Xne'e-s iin tvini n-xee nuu-ia. N-xia'an-ia:

—¿Jundu nuu ndenee nuu tvini ya'a? ¿Jundu diu yodotnuni nuu tvini ya'a?

N-ka ja'an-s:

—Se kuu emperador, se nani César.

¹⁷N-ja'an Jesús:

—Najuña'a koio xa kuu xaxii César nuu César, te najuña'a koio xa kuu xaxii Ianyuux nuu Ianyuux.

Te n-ka yu'u-s-ia.

Xandaa xa nandoto koio ndiyi

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

¹⁸Te n-ka xee se saduceu nuu nujuuin Jesús. Ka ja'an mee-s xa ma nandoto ndiyi. N-ka xijan tnu'u-s-ia:

¹⁹—Maestru, n-chidotnuni Moisés xa iin seyii, nux kuú-s te ndoo ñadi'i-s te ñayo da'ya-s io xi'in-ña, io xa natnunda'a ñani-s xi'in viuda, xa koo da'ya-s xi'in-ña xaxe'e ndiyi.

²⁰Uxa seyii n-xio. Se ki'na nuu n-tnunda'a xi'in ñadi'i-s. N-xi'f-s, te ñayo da'ya-s xi'in-ña n-xio.

²¹N-natnunda'a ñani-s xi'in-ña, te n-xi'f-s, te diuni ñayo da'ya-s

xi'in-ña n-xio. Dani ñani kuu uni-s.

²²N-uxa-s n-ka tnunda'a xi'in ñadi'i jan, te ni iin-s ña n-xio da'ya-s xi'in-ña. Te dada n-xi'f mee-ña tuku.

²³Xijan kuu xa kiu na nandoto ndiyi, ¿ndeda-s ñadi'i kuu-ña? Chi n-tnunda'a-ña xi'in n-uxa-s.

²⁴N-xia'an Jesús:

—Ka danda'u-n mee-n. Ñatu ka kutnuni ini-n nax ja'an tnu'u Ianyuux. Dani ñatu ka kutnuni ini-n nanda kuu xa taxnuni Ianyuux. ²⁵Na nandoto koio ñayiu, ma tnunda'a seyii ni ñadi'i. Nani xtuu ángel, ia ka xinokuechi nuu Ianyuux tuu andiu, dani kutuu koio ñayiu nandoto. ²⁶Ko xandaa xakuiti kuu xa nandoto koio ndiyi. ¿Nuncas ña n-ka ka'u-n nax n-chidotnuni Moisés a? N-ja'an Ianyuux nuu Moisés, nuu nukoo iin yutnu koko te ña nda'va-tnu. N-ja'an-ia: “Mee-r kuu Ianyuux jandixa Abraham, kuu-r Ianyuux jandixa Isaac, kuu-r Ianyuux jandixa Jacob.” ²⁷Ianyuux, ña kuu-ia Ianyuux ndiyi. Chi kuu-ia Ianyuux ñayiu ndito. Yo kue'e ka danda'u-n mee-n.

Tnu'u ta'u tniu taxnuni ka

(Mt. 22:34-40)

²⁸Te nuu Jesús, kuyatni iin se tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés. N-teku-s xa ka jantna'a tnu'u-s xi'in-ia, te n-kutnuni ini-s xa va'a ja'an-ia. N-xijan tnu'u-s-ia:

—¿Ndeda tnu'u ta'u tniu taxnuni ka?

²⁹N-ja'an Jesús:

—Tnu'u ta'u tniu taxnuni ka kuu: “Ñayiu Israel, kunini koio-n. Taa-ro Ianyuux, idini Ianyuux kuu-ia. ³⁰Io xa juemani koio-n Taa-ro Ianyuux.

Xi'in nde yiki-n, nde tuchi-n, nde xaxtnuni-n, nde anu-n, juemani koio-n-ia.” Xa'a kuu tnu'u ta'u tniu taxnuni ka. ³¹Te du'a ja'an tnu'u ta'u tniu kuu uu: “Juemani koio-n ñayiu, nani xemani-n mee-n.” Ña tuu inka tnu'u ta'u tniu taxnuni ka.

³²N-xia'an se tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés:

—Io va'a ni, Maestru. Ndaa ja'an-n xa idini Ianyuux kuu-ia te ñayo inka Ianyuux io. ³³Ndaa ja'an-n, xa xi'in nde yiki-ro, nde tuchi-ro, nde xaxtnuni-ro, nde anu-ro, io xa juemani-ro-ia, te io xa juemani-ro ñayiu, nani xemani-ro mee-ro. Va'a ka xa jandixa-ro tnu'u ya'a dada xa teñu'u-ro kiti doko-ro nuu Ianyuux. Va'a ka xa jandixa-ro tnu'u ya'a dada ndaa xa doko-ro nuu-ia.

³⁴Na n-xini Jesús xa n-kutnuni ini-s tnu'u-ia te va'a n-ja'an-s, te n-xia'an-ia:

—Vax kuyatni xa xee kiu xa kiu mee-n nuu taxnuni Ianyuux.

Te n-ka yu'u ñayiu xyuku ijan. Ni iin se ijan ña n-xijan tnu'u ka-ia.

¿Jundu da'ya kuu Cristu?

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

³⁵Ijan n-dakua'a Jesús ñayiu xyuku veñu'u ka'nu. N-ja'an-ia:

—Se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés, ¿nanda kuu xa ka ja'an-s xa Cristu, Ia n-tunda'a Ianyuux, kuu da'ya dana se kunxa'nu ka nani David? ³⁶N-kida Espíritu Ii xa mee David n-ja'an:

N-ja'an Ianyuux nuu Xto'o-da: “Nkoo ya'a, nda'a kua'a-r, nde na kada-r xa taxnuni-n nuu se ka xini u'u ña'a.”

³⁷N-danani David se ijan Xto'o-s. ¿Nanda kuu xa iin da'ya dana-s kuu Xto'o-s?

Te kue'e xa kue'e ñayiu xyuku ijan. N-ka kuvete-i xa n-ka kuvete-i, hora n-ka teku-i tnu'u Jesús.

N-ja'an Jesús: “Koo koio-n cuedado nuu se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés”

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸Na n-dakua'a Jesús ñayiu ijan, n-ja'an-ia:

—Koo koio-n cuedado nuu se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés. Ka tna ini-s xa kuikonuu-s jui'na-s da'ma nani, da'ma ni'no maestro. Nuya'u ka juini-s xa ntdaa ñayiu na ja'an xañu'u nuu-s. ³⁹Ka tna ini-s xa ku nukoo-s silla nuu ka xko nukoo se taxnuni veñu'u kuechi. Te hora kaxi-s dita iin viko, ka tna ini-s xa ku nukoo-s nuu va'a ka. ⁴⁰Ka tnii nga-s ve'e ñadi'i ka kuu viuda. Te hora ka xijan ta'u-s, te na'a ka xijan ta'u-s, xa kani ini koio ñayiu xa yo va'a xemani-s Ianyuux. Kue'e ka kada u'u Ianyuux mee-s dada xa kada-ia inka ñayiu.

Viuda kunda'u

(Lc. 21:1-4)

⁴¹Xiti veñu'u jan nukoo Jesús yatni nuu katuu xatnu nuu ka dakeé ñayiu tvini ka doko-i nuu Ianyuux. Nde'a-ia kue'e ñayiu ka ya'a ijan. Kue'e se kuika n-ka dakeé kue'e tvini. ⁴²Ijan n-xee iin viuda yo kunda'u. Mee-ña n-dakeé uu ni tvini kuechi ka. Yo ita'u tvini kuu. ⁴³N-kana Jesús se dakua'a-ia, te n-xia'an-ia:

—Xandaa kuu xa ja'an-r. Kue'e ka dakeé viuda ya'a, viuda yo kunda'u, dada xa n-ka dakeé ntdaa ñayiu kuika n-ka dakeé kue'e tvini. ⁴⁴Mee-i, kue'e tvini xneva'a-i, te tvini ndoo nga ka dakeé-i. Ko ñadi'i ya'a, ñadi'i yo kunda'u, ñatuka nax neva'a-ña. Ntdaa xa n-xo neva'a-ña n-dakeé-ña.

**N-ja'an Jesús xa ma ndoo ka ni iin
yuú veñu'u Jerusalén**

(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

13 Na n-kee Jesús veñu'u Jerusalén, te n-ja'an iin se dakua'a-ia:

—Maestru, ikunde'a-n! iNaka na'nu yuú veñu'u ya'a! iNaka ka'nu veñu'u ya'a, te naka vili kaa!

²N-ja'an Jesús:

—¿Nde'a-n veñu'u ka'nu, veñu'u vili kaa ya u? Ya'a ma ndoo ka ni iin yuú xa kava ndodo tna'a xi'in inka yuú. Ntdaa jungoio.

**Naxa koo antecas xa jin ndi'i ntdaa
xa io**

(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³Ijan dada, nukoo-ia diki Yuku Yutnu Olivo, te nde'a ndaa-ia nde nuu katuú veñu'u Jerusalén. Na'i ni n-ka xijan tnu'u Spedru xi'in Jacobo xi'in Sua xi'in Ndríxi nuu-ia:

⁴—Ja'an-n nakiu koo tnu'u n-ja'an-n. Ja'an-n na seña koo, xa jin tna'a ná io ná jua'an tnu'u ya'a.

⁵Te n-kixe'e Jesús xa juña tnu'u-ia nuu-s:

—Koo koio cuedado, xa maxku danda'u ña'a ni iin ñayiu. ⁶Kixee kue'e se ja'an xa io xa jandixa koio-n mee-s. Ja'an koio-s xa Cristu kuu-s, te du'a koo xa danda'u-s kue'e ñayiu.

⁷Te ku koio-n xa jantna'a ñayiu, te tekutnu'u koio-n xa jantna'a ka-i, ko maxku ki ini-n, te maxku yu'u-n. Io xa du'a ya'a, ko ta xinokava ka ntdaa xa io. ⁸Jantna'a koio ñuu xi'in ñuu, se kunxa'nu ka xi'in se kunxa'nu ka. Koo xa kixi ñutnaa nde'e. Te kixi tnama, xa kojón koio ñayiu ñuu xi'in ñuu. Du'a kixe'e xa kue'e xa kue'e vida ya'a koio ñayiu ñuñayiu. Kuu ná kuu xa kixe'e kue'e ñadi'i xa u'u kaku da'ya-ña.

⁹Ko mee-n, koo koio-n cuedado. Kandeka ña'a koio-s ji'in nuu juxtixia, te xiti veñu'u kuechi janña'a koio-s. Xaxe'e mee-r ku nujuiin-n nuu se taxnuni xi'in se kunxa'nu ka. Hora ijan, ja'an ndaa-n nuu-s xaxe'e-r. ¹⁰Du'a koo, chi antecas xa xinokava ntdaa xa io, te io xa juña tnu'u koio se jandixa ña'a mee-r tnu'u va'a lanyuux nuu ntdaa ñayiu ñuñayiu. ¹¹Na kandeka ña'a-s ji'in nuu juxtixia, maxku ki ini-n na tnu'u ja'an-n. Hora ijan ni, dava'a nga tnu'u taxi lanyuux, te ja'an-n. Ñadu mee-n ja'an, chi ja'an Espíritu Ii. ¹²Kandeka iin seyíi ñani-s ji'in nuu juxtixia, xa ka'ni ña'a koio-s. Diuni kandeka iin seyíi da'ya mee-s ji'in, xa ka'ni ña'a koio-s. Kuxee ini koio ñayiu nuu taa-i, nuu di'i-i. Kandeka koio ñayiu taa-i, di'i-i ji'in nuu juxtixia, xa ka'ni ña'a koio-s. ¹³Jini u'u ña'a koio ntdaa ñayiu mee-n, xaxe'e xa jandixa ña'a-n mee-r. Ko nux kundee ini-n, xa jandixa ña'a na'i-n mee-r, nde na xee xa kuú-n, te dakaku ña'a lanyuux mee-n, xa ma kuú-n xi'in kuechi-n.

¹⁴Kunde'a koio-n iin xa yo kui'a kaa, iin xa ñatu ii, nujuiin xiti

veñu'u Jerusalén. Hora ijan dandoo Ianyuux veñu'u ñayiu Israel, xa ma kutuu ka-ia xiti veñu'u ijan. Se n-xian tnu'u tnu'u Ianyuux nuu ñayiu, se nani Daniel, n-xo kakune'e-s xa du'a koo. Hora na kunde'a koio-n xa kui'a kaa nujuiin nuu maxku ku nujuiin, io xa kunu koio ñayiu xtuu Judea, ji'in-i yuku. (Te ndeda-n ka ka'u tnu'u yodotnuni ya'a, io xa kutnuni ini-n tnu'u ya'a.) ¹⁵Te se yodotuu diki ve'e-s, maxku nuu-s xa ndiu-s ve'e-s, xa tñi-s ni iin. ¹⁶Se kidatniu nuu ñu'u-s, maxku jin nuje'en-s doo-s. ¹⁷iNaka nda'u ñadi'i ñu'u da'ya xi'in ñadi'i dakadi da'ya kiu ijan! ¹⁸Kajan ta'u koio-n nuu Ianyuux, xa maxku juun dau nde'e hora na junu koio-n. ¹⁹Chi kiu ijan, kue'e xa kue'e vida ya'a koio ñayiu. Nde ki'na nuu, na n-kidava'a Ianyuux ntdaa xa io, xi'in nde vitna, nuncas ña n-kuu xa ya'a ñayiu kue'e vida ná ya'a-i kiu ijan. Ni ma kada ka Ianyuux inka vuelta. ²⁰Nux ña n-xa'nde Xto'o-ro Ianyuux kiu ijan n-kuu, te ma kaku ni iin ñayiu. Ko xaxe'e ñayiu mee-ia, ñayiu n-kaxí diin-ia, xaxe'e mee-i, xá n-xa'nde-ia kiu ijan.

²¹Kiu ijan, nux ja'an iin ñayiu: “Jira, ya'a tuu Cristu”, a “Jira, ijan tuu-ia”, te maxku jandixa koio-n xa ka ja'an-i. ²²Chi kix koio se danda'u ñayiu, se ja'an xa mee-s kuu Cristu, se ja'an xa xian tnu'u-s tnu'u Ianyuux nuu ñayiu, ko ña ndaa. Kada koio-s milagru xa danda'u-s ñayiu. Nux n-kua'a n-kuu, danda'u-s nde mee ñayiu n-kaxí diin Ianyuux, ko du'a ma kua'a-s xa kada-s. ²³Xijan kuu xa, koo koio-n cuedado.

Xá n-ja'an-r nax koo, antecas xa xetna'a.

Ndixi Se kuu ñani tna'a ñayiu

(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)

²⁴Kiu ijan, na ya'a xa kue'e xa kue'e vida ya'a koio ñayiu, ijan dada ma ndii ka ngandii, ma ndii ka yoo. ²⁵Jungoio chudini nde andiu, te ni'i ntdaa xa io andiu. ²⁶Te ijan kunde'a koio ntdaa ñayiu Se kuu ñani tna'a ñayiu. Ndixi-ia xiti vikó. Kunde'a koio ntdaa ñayiu xa la kunxa'nu ka kuu-ia, kunde'a koio-i xa taxnuni mee-ia nuu ntdaa ñayiu ñuñayiu. ²⁷Te ijan tunda'a-ia ángel, ia ka xinokuechi nuu mee-ia. N-koon lado ñuñayiu, dataka-ia ñayiu n-kaxí diin Ianyuux. Nde diki ñuñayiu xi'in nde xe'e ñuñayiu, dataka-ia-i.

²⁸Io xa dakua'a koio-n nax dakua'a ña'a yutnu higo. Hora nandidi-tnu te xe nane nda'a yute-tnu, xini-n xa vax nduyatni dau. ²⁹Mee-n tuku. Hora jini koio-n xa ya'a nani n-ja'an-r, io xa kutnuni ini koio-n xa xá n-xee kiu xa jin tna'a ntdaa xa'a. Kuu ná kuu xa xá nujuiin Se kuu ñani tna'a ñayiu ye'e. ³⁰Xandaa xakuiti ja'an-r xa ma kuú koio ñayiu ya'a, nde na ya'a ntdaa xa n-ja'an-r. ³¹Vax ndi'i andiu xi'in ñuñayiu, ko nuncas ma jin ndi'i tnu'u mee-r.

³²Ko nakiu, nahora ya'a ntdaa xa'a, ña xini ni iin ñayiu. Ni ángel, ia ka xinokuechi nuu Ianyuux, ña ka xini-ia nakiu koo. Ni mee Da'ya Yii Ianyuux ña xini. Idini Ianyuux, meni mee-ia na'a nakiu ya'a ntdaa xa'a.

³³Xijan kuu xa, koo koio-n cuedado. Kunde'a va'a-n, te kajan

ta'u na'i-n. Chi ña xini-n nakiu ya'a xa'a. ³⁴Kuu ná kuu xa jua'an xika iin seyii. Antecas xa kee-s ve'e, n-tetutniu-s se ka xinokuechi nuu-s. Nu diin n-tetutniu-s iin iin-s natniu kada koio-s. Se ndee ye'e, n-ta'u tniu-s xa va'a na kunde'a-s. ³⁵Xijan kuu xa kunde'a va'a koio mee-n. Chi ña xini-n nahora ndixi xto'o ve'e. Xañini, a niu, a hora kana li'i, a ne'e datne. ³⁶Koo koio-n cuedado, nada danaa ndixi-ia, te nani'i ña'a-ia ka kidi-n. ³⁷Nani ja'an-r nuu mee-n, dani ja'an-r nuu ntdaa ñayiu. iKundito koio-n!

N-ka juini-s xa ka'ni koio-s Jesús

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

14 Te ijan, juini ka-i uu kiu xa koo viko Paxcua xi'in viko ka xaxi ñayiu tila ña yi'i levadura. Dutu ka taxnuni xi'in se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés, ka juini-s xa tñii presu-s Jesús, xa ka'ni koio-s-ia. Ko ña n-ka juini-s xa jini koio ñayiu nax kada-s. ²N-ka ja'an-s:

—Maxku tñii-ro-s hora kuu viko, nada da jantna'a-ro ñayiu.

Iin ñadi'i ñuu nani Betania, xodo ndute vili xe'en diki Jesús

(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³Te n-xo tuu Jesús ñuu Betania, ve'e Simón. Se ijan ka danani ñayiu se ñii te'yu. Nukoo Jesús yumexa ve'e Simón, te n-xetu'a ña'a iin ñadi'i. Ne'e-ña iin frascu luchi, frascu yuú, ñu'u ndute yo ya'u, ndute vili xe'en nani nardo. N-ta'u-ña frascu yuú, te n-xodo-ña ndute yo ya'u diki Jesús. Du'a n-xio-ña xañu'u nuu-ia. ⁴Te dava se

xnii ijan n-ka kiti ini. N-ka ja'an-s iin-s nuu inka-s:

—¿Nax kuu xa n-datiu-ña xa ya'u de? ⁵Nux n-diko-ro ndute ya'a n-kuu, ni'i-ro uni cientu denario xa chindee-ro ñayiu kunda'u.

Te yo n-ka kudeen-s nuu ñadi'i jan.

⁶Ko n-ja'an Jesús:

—Maxku kudeen ka-n nuu-ña.

¿Nakuenda datna'a ka-n-ña? Xava'a n-kida-ña xaxe'e mee-r. ⁷Ntdaa kiu xtuu ñayiu kunda'u xi'in-n. Dava'a nga kiu juini-n, kua'a-n xa kada-n xava'a nuu mee-i. Ko mee-r, ma kutuu ka-r xi'in-n ntdaa kiu. ⁸N-kida-ña xa n-kua'a-ña. Antecas xa kuú-r, te n-kida tu'a-ña ñii-r xa nkonduxi-r. ⁹Xandaa kuu xa ja'an-r. Dava'a nga ñuu ñuñayiu juña tnu'u koio ñayiu tnu'u va'a lanyuux, diuni ja'an koio-i nax n-kida ñadi'i ya'a tuku. Te naja'an koio ñayiu nax n-kida-ña.

N-diko Judas Jesús

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰Te Judas Iscariote, iin se kuu uxi uu tna'a se dakua'a Jesús, jua'an-s nuu dutu ka taxnuni, juan diko-s Jesús nuu-s. ¹¹Na n-ka teku dutu ka taxnuni nax n-ja'an Judas, n-ka kudi ini-s, te n-ka xia'an-s tnu'u-s xa juña'a-s tvini. Te n-nduku Judas mudu kada-s xa juña'a-s-ia.

N-xaxdini Jesús xi'in se dakua'a-ia

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23;

Jn. 13:21-30; I Co. 11:23-26)

¹²Kiu ki'na nuu viko ka xaxi ñayiu tila ñatu yi'i levadura, hora io xa ka'ni koio-s tkolelu ka xaxi-s viko Paxcua, n-ka xijan tnu'u se dakua'a Jesús nuu-ia:

—¿Ndexu juini-n xa ji'in koio-da, xa kada tu'a-da ndeyu viko Paxcua, xa kaa-n?

¹³N-tunda'a-ia uu se dakua'a-ia, te n-xia'an-ia:

—Jua'an Jerusalén. Ijan nanitna'a-n xi'in iin seyii ndido yoo ndute. Kandijun-n-si ji'in. ¹⁴Dava'a nga ve'e ndiu-s, ja'an-n nuu xto'o ve'e jan: “Ja'an Maestru: ¿Nde io cuarto nuu kutuu-r, cuarto nuu kaxdini-r xi'in se dakua'a-r ndeyu viko Paxcua?” ¹⁵Mee-s dande'a ña'a iin cuarto dujun, cuarto ka'nu, io tu'a. Ijan kada tu'a-n xa kaxdini-ro.

¹⁶N-ka kee uu se dakua'a-ia, te n-ka kiu-s Jerusalén. Ijan n-ka xini-s xa io tu'a ntdaa, nani n-ja'an-ia, te n-ka kidava'a-s ndeyu viko Paxcua.

¹⁷Ijan na n-kunee, n-xee mee Jesús xi'in uxi uu se dakua'a-ia.

¹⁸Nini nukoo-ia xi'in-s, te ka xaxi-s xi'in-ia, n-ja'an Jesús:

—Xandaa kuu xa ja'an-r. ñin mee-n diko ña'a mee-r. ñin se xax ka'nu xi'in-r vitna.

¹⁹N-ka kixe'e-s xa ka tnau ini-s. ñin iin-s n-ka xijan tnu'u-ia:

—¿Ñadu dañá kuu-s a?

²⁰N-xia'an-ia:

—ñin se kuu tna'a uxi uu-n, se dandoyo tila idini ko'o xi'in-r, kuu-s.

²¹Chi Se kuu ñani tna'a ñayiu, nani n-ka chidotnuni-s xa ya'a-s, dani ya'a-s. iKo naka nda'u se diko Se kuu ñani tna'a ñayiu! Va'a ka nux ña n-kaku seyii jan n-kuu.

²²Hora ka xaxi-s xi'in-ia, n-tnii-ia tila te n-xia'an-ia xa n-kuta'u-ia nuu lanyuux. N-ta'u dava-ia tila, te n-dakee xio-ia nuu-s ntdaa-s. N-ja'an-ia:

—Kax koio-n. Xa'a kuu yiki kuñu mee-r.

²³Te ijan, n-tnii-ia iin vasu ñu'u ndudi uva. N-xia'an-ia xa n-kuta'u-ia nuu lanyuux, te n-xia'an-ia vasu ñu'u ndudi uva, xa ko'o koio-s ita'u ita'u, ntdaa-s.

²⁴N-ja'an-ia:

—Xa'a kuu niñi-r katu xaxe'e ñayiu. Xaxe'e niñi mee-r, ndadandaa lanyuux kuechi ñayiu, xa kutuu va'a koio kue'e ñayiu xi'in mee-ia. ²⁵Xandaa kuu xa ja'an-r. Nuncas ma ko'o ka-r ndudi uva ya'a, nde kiu ijan, na ko'o xee-r nuu taxnuni lanyuux.

N-ja'an Jesús xa ja'an Spedru xa ña xini-s-ia

(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶Na n-ka xita-s iin alabanza lanyuux, n-ka kee-s ve'e ijan. Jua'an-s Yuku Yutnu Olivo.

²⁷N-xia'an Jesús:

—Dandoo ña'a koio-n, ntdaa-n, xakuaa vitna. Chi koo ná n-ka chidotnuni seyii xá n-kuu kue'e kuia: “Ka'ni-r se ñunuu tkachi, te kute ni'na koio tkachi.” ²⁸Ko na ya'a xa nandoto-r, te juindodo nuu-r nuu-n nde Galilea.

²⁹N-ja'an Spedru nuu-ia:

—Juini ntdaa ñayiu na dandoo ña'a mee-n, ko mee-da, ña'a.

³⁰N-xia'an Jesús:

—Xandaa kuu xa ja'an-r. Xakuaa vitna, antecas xa kana li'i uu vuelta, te uni vuelta ja'an mee-n xa ña xini ña'a-n.

³¹Ko kue'e ka n-ja'an Spedru:

—Juini na kuú-da xi'in-n, ko nuncas ma ja'an-da xa ña xini ña'a-da.

Te du'a n-ka ja'an-s, ntdaa-s.

**N-xijan ta'u Jesús nuu nani
Getsemaní**

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³²Te n-xee-ia xi'in-s nuu nani
Getsemaní. Ijan n-xia'an-ia nuu-s:
—Nkoo koio mee-n ya'a, nini ji'in
mee-r xa kajan ta'u-r.

³³Ndeka-ia Spedru xi'in Jacobo
xi'in Sua jua'an, te n-kixe'e-ia
xa yo yu'u-ia te kuko'yo ini-ia.

³⁴N-xia'an-ia:

—Ka'ni ña'a xa kuko'yo ini.
Ndoo-n ya'a, te kundito koio-n.

³⁵Jua'an ka-ia ita'u, te n-xe kava
ndeyu-ia nuu ñu'u. N-xijan ta'u-ia
nuu lanyuux, nux kua'a xa ma
ya'a-ia ntdaa xa koo. ³⁶N-xijan
ta'u-ia:

—Abba. (Juini kachi: “Taa
mani-da.”) Taa-da, kua'a mee-n xa
kada-n ntdaa. Kada-n xa ma ya'a-da
ntdaa xa koo, chi kuu ná kuu xa io
xa ko'o-da iin xa yo ua. Ko maxku
kada-n xa juini mee-da, kada ña'a-n
xa juini mee-n.

³⁷Na n-naxee-ia nuu xtuu ndruni
se dakua'a-ia, n-xini-ia xa ka kidi-s.
N-ja'an-ia nuu Spedru:

—Simón, ¿kidi-n a? ¿Ña n-kua'a-n
xa kundito-n xi'in-r idini hora u?

³⁸Kundito koio, te kajan ta'u koio,
xa maxku kada kui'na xa kada
koio-n kuechi. Io anu-n xa ma
kada-n kuechi, ko ma kundee ini
yiki kuñu-n.

³⁹Jua'an-ia inka vuelta, te n-xijan
ta'u-ia, ná n-xijan ta'u-ia vuelta
ki'na nuu. ⁴⁰Na n-naxee-ia nuu
xtuu ndruni se dakua'a-ia, vuelta
kuu uu, n-xini-ia xa dani ka kidi-s.
Chi yo n-kuu nuu-s xa kidi. Te

ña n-ka xini-s nax ja'an-s nuu-ia.

⁴¹Na n-naxee-ia vuelta kuu uni,
n-ja'an-ia:

—Kidi na'i koio vitna. Xá n-kuu.
Xá n-xee hora. Xá n-diko-s Se kuu
ñani tna'a ñayiu nuu se ka kida xa
u'u. ⁴²Ndokoo koio. Na ji'in-ro. Vax
kuyatni ña'a se n-diko ña'a.

N-ka tñii presu-s Jesús

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³Danaa, nini ja'an-ia, te n-xee
Judas, iin se kuu uxi uu. N-ka xee
kue'e ñayiu xi'in-s. Xne'e-i machiti,
carruti. Dutu ka taxnuni, xi'in se ka
tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés,
xi'in sexa'nu ka taxnuni nuu ñayiu
Israel, n-ka tunda'a-s-yi. ⁴⁴N-xia'an
se n-diko Jesús iin seña nuu ñayiu
jan. N-xia'an-s:

—Se teyu'u-r, se ijan, kuu-s. Tñii
koio-n-si, te kandeka-n-si ji'in.

Duku-n-si.

⁴⁵Hora n-xee-s, n-kuyatni-s Jesús,
te n-xia'an-s:

—iMaestru! iMaestru!

Te n-teyu'u-s-ia. ⁴⁶Se ijan n-ka tñii
Jesús, te xndeka ña'a presu-s jua'an.

⁴⁷Ko iin se nujuiin ijan, n-tava-s
machiti-s, te n-xa'nde-s do'io iin se
xinokuechi nuu dutu taxnuni ka.

⁴⁸Te n-xijan tnu'u Jesús nuu se n-ka
xee:

—¿Kuu-r ñadu'u xa n-ka kixee-n
xne'e-n machiti, carruti, xa
kandeka ña'a presu-n ji'in a? ⁴⁹Kiu
xi'in kiu n-xo tuu-r xi'in-n. N-xo
dakua'a-r ñayiu veñu'u, ko ña n-ka
tñii ña'a-n. Du'a kuu xa jin tna'a xa
ja'an tnu'u lanyuux.

⁵⁰Ijan se dakua'a-ia, ntdaa-s
n-ka dandoo-ia, te n-ka xino-s.

⁵¹Te iin se kuu solteru ndijun-s

Jesús. Ndixi-s da'ma kidi-s. Te n-ka tñii ña'a se ijan. ⁵²Te n-dandoo-s da'ma-s, te n-xino-s. Jua'an vichi-s.

N-xo nujuuin Jesús nuu juxtixia

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55,

63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵³Te se ijan, xndeka-s Jesús jua'an nuu dutu taxnuni ka. Ijan n-ka nataka ntdaa dutu ka taxnuni, xi'in sexa'nu ka taxnuni nuu ñayiu Israel, xi'in se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés. ⁵⁴Xika ndijun Spedru Jesús, nde nuke'e dutu taxnuni ka. Ijan nukoo-s, xi'in se ka kuu policia ka ndvidi-s yunu'u koko.

⁵⁵N-ka nduku dutu ka taxnuni xi'in ntdaa juxtixia, seyii tekuechi koio Jesús, xa ka'ni koio-s-ia. Ko ña n-ka ni'i-s ni iin kuechi-ia. ⁵⁶Chi kue'e-s n-ka tekuechi ña'a, ko meni tnu'u vete n-ka ja'an-s. Ni iin tnu'u, ña n-ka ja'an iin nuu-s. ⁵⁷Dava-s n-ka ndojuiin, te n-ka tekuechi-s-ia. Ko ña ndaa xa n-ka ja'an-s. N-ka ja'an-s:

⁵⁸—N-ka teku-da xa n-ja'an-s: “Kanu-r veñu'u ya'a, veñu'u n-ka kidava'a seyii, te nuu uni kiu ndadava'a mee-r inka xa ña kidava'a nda'a seyii.”

⁵⁹Ko ni xa'a ña n-ka ja'an iin nuu-s.

⁶⁰N-ndojuiin dutu taxnuni ka me'ñu-s ntdaa-s, te n-xijan tnu'u-s Jesús:

—¿Ma ja'an-n ni iin tnu'u xa ka tekuechi ña'a se ya'a u?

⁶¹Ña n-ja'an-ia. Ni iin tnu'u ña n-ja'an-ia. Inka vuelta n-xijan tnu'u dutu taxnuni ka nuu-ia:

—¿Ndo'o kuu Cristu, Da'ya Yii Ianyuux Ii a?

⁶²N-ja'an Jesús:

—Kuu-r. Kunde'a koio-n Se kuu ñani tna'a ñayiu ku nukoo nda'a kua'a Ia Taxnuni. Kunde'a koio-n-ia, hora ndixi-ia xiti vikó andiu.

⁶³Te n-ndata dutu taxnuni ka da'ma-s, xa dande'a-s ñayiu xa jandixa mee-s xa kui'a n-ja'an Jesús Ianyuux. N-ja'an-s nuu juxtixia:

—Ña ndoñu'u ka-ro se kajan tnu'u-ro. ⁶⁴Xá n-ka teku mee-n xa n-ja'an-s xa iin nuu kuu mee-s xi'in Ianyuux. ¿Nax ka kachi koio-n?

Te ntdaa-s n-ka ja'an xa io xa ka'ni-s-ia.

⁶⁵Dava-s n-ka kixe'e xa tudii-s-ia. Te n-ka duku-s nuu-ia. N-ka jani-s-ia. Yo u'u n-ka kida-s-ia. Te n-ka ja'an-s: —iJinitnuni jundu janña'a!

Te loko n-ka jani se ka kuu policia nuu-ia.

N-ja'an Spedru xa ña xini-s Jesús

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62;

Jn. 18:15-18, 25-29)

⁶⁶Te nukoo Spedru nuke'e ndi'i.

Ijan n-xee iin dichi xinokuechi nuu dutu taxnuni ka. ⁶⁷N-xini-i Spedru ndvidi-s yunu'u koko. N-xo nde'a-i-si. N-ja'an-i nuu-s:

—Mee-n tuku n-xo kunduu xi'in Jesús, té Nazaret.

⁶⁸N-ja'an-s:

—Ña ndaa. Ña xini-r-si. Ña kutnuni ini-r nax ja'an-n.

Te n-kee-s nuke'e. Hora ijan ni, n-kana li'i. ⁶⁹Inka vuelta n-xo nde'a-i-si. Te n-kixe'e-i ja'an-i nuu se xnii ijan:

—Mee-te kuu iin tna'a mee-te.

⁷⁰Inka vuelta n-ja'an Spedru xa ña xini-s Jesús. Na'a ka n-kuu, te se xnii ijan n-ka ja'an nuu Spedru:

—Xandaa kuu xa tna'a mee-n kuu-s. Chi se Galilea kuu-n, chi iin nuu tnu'u ja'an-n xi'in se Galilea.

⁷¹N-kixe'e Spedru xa chinaa-s:

—iÑa xini-r se ja'an-n!

⁷²Hora ijan ni, n-kana li'i vuelta kuu uu. Te n-naja'an Spedru tnu'u n-ja'an Jesús nuu-s: “Antecas xa kana li'i uu vuelta, te uni vuelta ja'an mee-n xa ña xini ña'a-n.” Te xaxe'e xa n-naja'an-s xa'a, n-kixe'e-s xa nda'i-s.

N-xo nujuuin Jesús nuu Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

15 Ne'e datne, n-ka kida iin nuu dutu ka taxnuni, xi'in sexa'nu ka taxnuni nuu ñayiu Israel, xi'in se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés, xi'in ntdaa juxtixia ñayiu Israel. Duku Jesús xndeka ña'a-s jua'an nuu gobernador nani Pilato. ²N-xijan tnu'u Pilato Jesús:

—¿Ndo'o kuu se kunxa'nu ka nuu ñayiu Israel a?

N-ja'an Jesús:

—Mee-n ja'an.

³Te kue'e n-ka tekuechi dutu ka taxnuni mee-ia. ⁴Ñka vuelta n-xijan tnu'u Pilato nuu-ia:

—¿Ma ja'an-n ni iin tnu'u a? Teku-n xa kue'e xa kue'e ka tekuechi ña'a-s.

⁵Ko ña n-ja'an Jesús ni iin tnu'u. Te ña n-kua'a Pilato xa kutnuni ini-s xa du'a kuu.

“iKatakaa-s nuu curuxi!”

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

⁶Te viko Paxcua dayaa gobernador iin se yindi'u vekaa. Dava'a nga seyii ka juini ñayiu.

⁷Vekaa yindi'u iin se nani Barrabás. N-ndunde'e-s xi'in se xnetna'a xi'in-s nuu gobierno, te n-xa'ni-s ndiyi. ⁸N-ka xee kue'e ñayiu nuu tuu Pilato, te n-ka xijan-i xa kada Pilato nani kida-s. ⁹Te n-ja'an Pilato:

—¿Ka juini-n xa dayaa-r se kunxa'nu ka nuu ñayiu Israel a?

¹⁰Chi na'a-s xa dutu ka taxnuni xndeka Jesús jua'an nuu-s, xaxe'e xa ka kukuedi ini-s nuu-ia. ¹¹Ko n-ka kidajuexa dutu ka taxnuni nuu ñayiu, xa kajan koio-i xa dayaa Pilato Barrabás. ¹²Ñka vuelta n-xijan tnu'u Pilato ñayiu:

—¿Te nax kada-r se ka danani-n se kunxa'nu ka ñayiu Israel?

¹³Ñka vuelta n-ka kana-i:

—iKatakaa-s nuu curuxi!

¹⁴N-xijan tnu'u Pilato:

—¿Na kuechi n-kida-s?

Ko kue'e ka n-ka kana xee-i:

—iKatakaa-s nuu curuxi!

¹⁵N-xani ini Pilato xa va'a ka xa kada-s xa ka juini ñayiu. N-dayaa-s Barrabás. N-ta'u tniu-s soldado xa chirrión ñii jani koio-s Jesús, te n-xia'an-s-ia nuu-s, xa katakaa ña'a koio-s.

¹⁶Xndeka soldado Jesús jua'an nde nuke'e vetniu nani pretorio. Ijan n-ka kana-s dava ka soldado xyuku ijan. ¹⁷N-ka dandukutu-s Jesús da'ma tndee. N-ka kidava'a-s corona ntuyiki, te n-ka dakeé-s diki-ia. ¹⁸N-ka kixe'e-s xa kada kee-s viva-ia. N-ka kida bula ña'a-s: —iViva, se kunxa'nu ka nuu ñayiu Israel!

¹⁹Vara n-ka jani-s diki-ia, te n-ka tudii-s-ia. N-ka xe juuin xiti-s nuu-ia, ná kuu xa koo koio-s

xañu'u nuu-ia. Ko ña ndaa, chi ka kida bula-s-ia. ²⁰Na n-ya'a xa loko n-ka xakundee-s-ia, n-ka tava-s da'ma tndee, te xi'in da'ma mee-ia n-ka nadandukutu ña'a-s. Ijan xndeka-s-ia jua'an, xa katakaa-s-ia nuu curuxi.

N-ka xatakaa-s Jesús

(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹N-ka kidajuexa-s iin seyii, xa kuido-s curuxi Jesús. Nani-s Simón, se ñuu nani Cirene kuu-s. Taa Alejandro xi'in Rufo kuu-s. Juan ndixi-s ichi yuku.

²²Xndeka-s-ia jua'an nde nuu nani Gólgota. Gólgota juini kachi Nu Yiki Diki Ndiyi. ²³N-ka xia'an-s vinu daka xi'in yuku nani mirra, xa ko'o-ia. Ko ña n-juini-ia. ²⁴N-ka xatakaa-s-ia. Te n-ka tava-si suerte, xa jini-s nuu ndeda-s ni'i da'ma-ia.

²⁵Kaa iin datne kuu hora n-ka xatakaa-s-ia. ²⁶Nuu iin pedazu tabla, n-ka chidotnuni-s xa n-ka tekuechi-s-ia: "Se kunxa'nu ka nuu ñayiu Israel." N-ka tenee-s letreru jan diki curuxi. ²⁷Diuni n-ka xatakaa-s uu ñadu'u. Iin-s nuu curuxi diñi kua'a-ia, te inka-s nuu curuxi diñi datni-ia. ²⁸Du'a n-xetna'a tnu'u Ianyuux: "Nani n-ka kida-s se ka kida kuechi, dani n-ka kida-s Jesús."

²⁹Kui'a n-ka ja'an ñayiu ka ya'a ichi ijan. Ka dakuiko diki-i, xa ka xakundee-i-ia. Ka xia'an-i:

—iAa! iSe kanu veñu'u, te ndadava'a-s nuu uni kiu! ³⁰iDakaku mee-n! iTa nuu nuu curuxi!

³¹Dutu ka taxnuni du. Xi'in se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés, n-ka xakundee-s-ia. N-ka ja'an iin-s nuu inka-s:

—N-dakaku-s inka ñayiu, ko ña kua'a-s xa dakaku-s mee-s. ³²Na nuu Cristu curuxi. Se kunxa'nu ka nuu ñayiu Israel, na nuu-s curuxi xa kunde'a-ro, te jandixa-ro-s.

Diuni uu se n-takaa xi'in-ia, kui'a n-ka ja'an-s-ia tuku.

N-xi'í Jesús

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³Kaa x-uu xi'in nde kaa uni kaa xañini, n-kunee ñuñayiu. ³⁴Te kaa uni kaa xañini, n-kana xee Jesús:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani?

(Juini kachi: Taa-da Ianyuux, Taa-da Ianyuux, ¿nakuenda n-dandoo ña'a-n?)

³⁵N-ka tekú dava se xnii ijan nax n-ja'an-ia, te n-ka ja'an-s:

—Kunini koio-n, kana-s Elías.

³⁶Te xino iin-s, te vinagri n-dandoyo-s iin xa ndatachi.

N-tetnii-s diki tnuyoo, te n-xia'an-s-ia xa ko'o-ia. N-ja'an-s:

—Da na koo na'i-s. Na jini-ro nux kixi Elías, xa nune'e ña'a-s nuu curuxi.

³⁷Ko n-kana xee Jesús, te n-xi'í-ia.

³⁸Hora ijan ni, n-ndata dava da'ma ndi'u veñu'u Jerusalén. Nde diki xi'in nde xe'e da'ma, n-ndata.

³⁹Te yatni curuxi, nujuiin daa iin centurión. Se taxnuni nuu soldado romano kuu-s. N-xo nde'a-s-ia, hora n-kana xee-ia te n-xi'í-ia, te n-ja'an-s:

—Xandaa kuu xa se ya'a n-kuu Da'ya Yii Ianyuux.

⁴⁰Ijan xnde'a xika ñadi'i tuku. Nu ñadi'i jan tna'a María, ñadi'i ñuu nani Magdala, xi'in inka María kuu di'i Jacobo se luchi ka xi'in José. Ñá nani Salomé du.

⁴¹Na n-xo tuu Jesús Galilea, n-ka kunduu ñadi'i jan xi'in-ia, te n-ka chindee-ña-ia. Kue'e inka ñadi'i tuku. N-ka xee-ña xi'in-ia Jerusalén.

N-ka kuxi-s yiki kuñu ndi Jesús

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴²Te xañini, na vax kune, ka kida tu'a ñayiu xa xee kiu ndetatu.

⁴³Te José, se ñuu nani Arimatea, n-xee-s nuu tuu Pilato. Juxtixia va'a kuu José. Ndetu-s xa taxnuni lanyuux nuu ñayiu. N-xajan-s anu-s, te jua'an-s nuu Pilato, te n-xijan-s yiki kuñu ndi Jesús. ⁴⁴Ña n-kua'a Pilato xa jandixa-s xa yachi n-xi'i-ia. N-kana-s centurión, te n-xijan tnu'u-s nahora n-xi'i Jesús.

⁴⁵Na n-teku-s tnu'u centurión, te n-xejoin-s xa kandeka José yiki kuñu ndi Jesús jua'an. ⁴⁶N-xeen José da'ma va'a, te n-nune'e-s yiki kuñu ndi Jesús nuu curuxi. N-duku ni'na-s-ia da'ma jan, te n-dakeé ña'a-s xiti iin yau kava. Dada n-dakuiko tutuu-s iin toto ka'nu, toto tkute, xa kundiu yuyau.

⁴⁷Te nde'a María Magdalena xi'in María, di'i José, ndexu n-xajan-s-ia.

N-nandoto Jesús nuu n-kuu-ia ndiyi

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

16 Na n-ya'a kiu ndetatu, n-ka xeen ñadi'i yuku xe'en va'a, xa ji'in-ña jin dakuchi-ña ñii ndi Jesús. María Magdalena xi'in María, di'i Jacobo, xi'in Salomé. ²Kiu ki'na nuu semana, ne'e n-ka kee-ña xa xee-ña nuu kaa yiki kuñu ndi Jesús. Na n-tuu, n-ka xee-ña yau kava jan. ³N-xijan tnu'u tna'a-ña:

—¿Jundu dita toto ndi'u yuyau?

⁴Ko hora n-ka xo nde'a-ña, n-ka xini-ña xa xá n-xiko juin toto yuyau. Yo loko ka'nu toto jan, yo vee. ⁵Na n-ka kiu-ña xiti yau kava, n-ka xini-ña iin solteru nukoo iin lado nda'a kua'a. Ni'na-s da'ma kuixi, da'ma kani. Te n-ka yu'u-ña.

⁶Ko n-ja'an-s:

—Maxku yu'u ka-n. Nanduku-n Jesús, se ñuu Nazaret, se n-xitakaa nuu curuxi. Ko xá n-nandoto-ia, ña yoo-ia ya'a. Kunde'a koio-n nuu n-kaa-ia. ⁷Juan nu'u-n. Juña tnu'u koio-n se n-dakua'a-ia xi'in Spedru: “Ditna ka mee-ia naxee Galilea. Ijan kunde'a koio-n-ia, nani n-ja'an-ia nuu-n.”

⁸Xino-ña n-ka kee-ña yau kava. Xni'i-ña, te ka yu'u anu-ña. Ña n-ka ja'an ka-ña ni iin tnu'u nuu ni iin ñayiu, chi n-ka yu'u anu-ña.

N-kixee Jesús nuu María Magdalena

(Jn. 20:11-18)

⁹Ne'e datne, kiu ki'na nuu semana, n-nandoto Jesús. Ditna ka n-xee-ia nuu María Magdalena. Te xá n-kuu kue'e kiu, n-kine'e-ia uxa tachi u'u anu-i. ¹⁰Te mee-i juan juña tnu'u nuu ñayiu n-ka xo kunduu xi'in-ia. Ñayiu jan, kue'e n-ka xo tnau ini-i, te n-ka xo nda'i-i. ¹¹Na n-ka teku-i xa n-nandoto Jesús te n-xini María Magdalena mee-ia, ña n-ka jandixa-i xa n-nandoto-ia.

N-kixee Jesús nuu uu se n-dakua'a-ia

(Lc. 24:13-35)

¹²Na n-ñini ka, ka xika uu seyii ichi jua'an yuku. N-xee Jesús nuu-s, ko tuku kaa-ia. ¹³Juan nu'u-s, te n-ka xian tnu'u-s nuu dava ka-s, ko dani ña n-ka jandixa-s mee-s.

**“Juan juña tnu'u koio-n tnu'u va'a
Ianyuux nitu'u ñuñayiu”**

(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴N-ñini ka, n-ka nukoo uxi iin se n-dakua'a-ia, xa kax koio-s, te n-xee Jesús nuu-s. N-kudeen-ia nuu-s, xaxe'e xa ña ka jandixa-s, te ña juini anu-s xa jandixa-s. N-kudeen-ia nuu-s, xaxe'e xa ña n-ka jandixa-s ñayiu n-ka xini-ia xa n-nandoto-ia. ¹⁵N-ja'an-ia nuu-s:

—Jua'an koio ntdaa ñuu ñuñayiu, juan juña tnu'u koio tnu'u va'a Ianyuux nuu ntdaa ñayiu. ¹⁶Dava'a nga ñayiu jandixa ña'a mee-r, te juendute-i, te dakaku ña'a Ianyuux mee-i, xa ma ji'in-i andea. Dava'a nga ñayiu ma jandixa ña'a mee-r, ma dakaku ña'a Ianyuux mee-i.

¹⁷Nux jandixa ña'a ñayiu mee-r, te kada-r xa kada koio-i milagru, te

kada-r xa kine'e koio-i tachi u'u anu ñayiu. Ja'an koio-i tnu'u xee. ¹⁸Nux tnii koio-i koo, ko ña tuu nax kada ña'a-ti. Te nux ko'o-i iin xa kuu venenu, ma kada dañu ña'a. Kajan ndodo koio-i nda'a-i ñayiu ku'u, te ndva'a ñayiu ku'u.

Juan nu'u Jesús nde andiu

(Lc. 24:50-53)

¹⁹Na n-ya'a xa n-ja'an-ia tnu'u ya'a, n-nakueka Ianyuux Xto'o-ro Jesús juan nu'u nde andiu. Ijan nukoo-ia vitna, nda'a kua'a Ianyuux. ²⁰Te n-ka xe'en se n-dakua'a-ia nitu'u ñuñayiu. N-ka xian tnu'u-s tnu'u va'a Ianyuux nuu ñayiu. Te n-chindee Xto'o-ro Jesús mee-s. N-kida-ia xa n-ka kida-s milagru, te du'a n-ka jandixa kue'e ñayiu tnu'u-s. Amén, du'a na koo.